

Evropská unie, Česká republika a životní prostředí

OBSAH

Úvodní slovo	2
Vyjednávání České republiky	3
o připravenosti na vstup do Evropské unie v oblasti životního prostředí.....	3
Instituce EU jejich rozhodovací pravomoci v oblasti životního prostředí	6
Příprava pozic v České republice	9
Komunitární právo životního prostředí	11
Cardiffský proces v Evropské unii	16
Dopad vstupu České republiky do Evropské unie na práci ČR v mezinárodních organizacích.....	17
Kjótský protokol a možnosti obchodování s emisemi skleníkových plynů v rámci rozšířené Evropské unie	19
Statistická služba v České republice v oblasti životního prostředí ve vztahu k Evropské unii a k dalším mezinárodním organizacím	22
Užitečné kontakty	25
Rakousko a Evropská unie – životní prostředí a jeho perspektiva	27

edice PLANETA 2003

Odborný časopis
pro životní prostředí

Ročník X, číslo 4/2003

Vydává Ministerstvo
životního prostředí
Vršovická 65
100 10 Praha 10,

tel. 267 122 549
fax: 267 126 549

ISSN 1213-3393

MK ČR E 8063

Titul PLANETA má registrováno
Ministerstvo životního prostředí a
časopis vychází 4 až 6x ročně jako
monotematická čísla věnovaná pro-
blematicke životního prostředí.

ÚVODNÍ SLOVO

V květnu 2004 se stávající Evropská unie rozšíří o dalších deset nových členů, mezi kterými bude i Česká republika. Naplní se tak jeden z hlavních cílů České republiky - stát se členem integračního seskupení, které díky svým vysokým standardům politického, ekonomického, sociálního a environmentálního života patří k hnacím motorům celosvětového a evropského rozvoje.

Občané České republiky v referendu v červnu tohoto roku vyjádřili souhlas s tím, aby se Česká republika stala součástí Evropské unie, kde zlepšování podmínek života obyvatel je prvořadým úkolem, kdy ochrana a vysoká kvalita životního prostředí jsou toho nejdůležitějšími předpoklady. Po „sametové revoluci“ Československo a poté i samostatná Česká republika věnovaly prvořadou pozornost zlepšení stavu životního prostředí, zdevastovaného bezohlednou intenzivní průmyslovou a zemědělskou výrobou. Zahájení vyjednávání s Evropskou unií o budoucím členství dala ochraně životního prostředí a prosazování principů udržitelného rozvoje v České republice novou dimenzi - vytvoření podmínek pro uplatňování společných standardů v ochraně životního prostředí, pro jejich konsensuální prosazování v důležitých ekonomických a sociálních sektorech, jako jsou průmysl, energetika, zemědělství, doprava apod.

Úspěšné završení vyjednávání v kapitole 22 „Životní prostředí“ bylo možné jen díky maximálnímu pracovnímu nasazení celého resortu životního prostředí, díky konstruktivní komunikaci a spolupráci se zainteresovanými sektory na celostátní úrovni, se zákonodárným sborem, s regionálními a místními samosprávami, s širokým spektrem zájmových skupin, počínaje průmyslovými a podnikatelskými svazy a konče nevládními organizacemi. Nemalou úlohu sehrály hromadné sdělovací prostředky a osvětová činnost. Chtěl bych využít této příležitosti a všem poděkovat za práci, která vedla ke splnění společného cíle, kterým je plnohodnotné členství v Evropské unii.

Jestliže dosavadní období bylo poznamenáno především úsilím a snahou o co nejrychlejší a nejkvalitnější transpozici environmentální legislativy Evropských společenství a o vytvoření potřebných podmínek pro její naplňování a kontrolu plnění, nadcházející období bude klást další nové požadavky. Česká republika bude mít jedinečnou možnost podílet se na formulování priorit politiky Evropské unie, na určování způsobů její realizace i v oblasti životního prostředí a udržitelného rozvoje. Proto je nutné, aby byly jasně zmapovány naše aspirace, naše národní zájmy a mož-

nosti jejich prosazení ve spolupráci a součinnosti s ostatními členskými státy Evropské unie. Jsem přesvědčen, že k tomu disponujeme potřebnými znalostmi a odvahou.

Vstupem do Evropské unie naplňujeme nejen své domácí naděje, ale stáváme se součástí jednoho z nejdůležitějších integračních seskupení ve světě. Toto seskupení přebírá i svou část zodpovědnosti za vývoj v ostatních částech světa v souladu s jedním z principů deklarovaných na Světové konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v Rio de Janeiru v červnu 1992 a znovu potvrzeném na Světovém summitu o udržitelném rozvoji v jihoafrickém Johannesburgu v září 2002 – v souladu s principem společné, ale diferencované zodpovědnosti. Česká republika, která je již nyní smluvní stranou převážné většiny globálních a regionálních mnohostranných environmentálních smluv. Je aktivním účastníkem jejich naplňování, může napomoci jako součást Evropské unie rychlejšímu uskutečňování cílů těchto smluv, jako např. Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu a jejího Kjótského protokolu, Úmluvy o biologické rozmanitosti, Úmluvy OSN o boji proti desertifikaci a mnoha dalších. Evropská unie a Česká republika mohou přispět ke zlepšení stavu životního prostředí a k prosazování udržitelného rozvoje nejen v ostatních částech evropského kontinentu, ale i v dalších částech světa.

RNDr. Libor Ambrozek, ministr životního prostředí

RESUMÉ:

By acceding into the European Union the Czech Republic completed one of its high priority tasks. Thanks to the close and constructive co-operation with all major stakeholders the Czech Republic succeeded in transposing the EC environmental acquis and in creating all necessary conditions for its implementation and enforcement.

Now another important tasks are ahead of the Czech Republic – to take an active part in formulating the EU policy including in the environmental field in line with sustainable development principles. The Czech Republic should promote in the framework of the EU common policy also its national interests and to share its responsibility for the global and regional development.

Libor Ambrozek, Minister of the Environment

VYJEDNÁVÁNÍ ČESKÉ REPUBLIKY O PŘIPRAVENOSTI NA VSTUP DO EVROPSKÉ UNIE V OBLASTI ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Jedním hlavních cílů samostatné České republiky se stal vstup do Evropské unie. ČR se získala statut přidružené země EU již v roce 1994. Následně vytvořila vláda v listopadu 1994 Výbor vlády pro evropskou integraci jako stálou poradu vybraných ministrů u předsedy vlády, kterou svolával a přímo řídil předseda vlády. Ministr životního prostředí byl nestálým členem tohoto výboru. Tento výbor následně prošel řadou institucionálních a programových změn, které vedly k zefektivnění jeho práce a k aktivní úloze při řízení a koordinaci procesu vyjednávání s EU o členství ČR. Ministr životního prostředí se v rámci těchto změn stal na podzim 1999 stálým členem Výboru, protože životní prostředí hrálo velmi důležitou úlohu při vyjednávání vzhledem ke svému horizontálnímu charakteru.

S cílem usnadnit kandidátským zemím proces dosažení kritérií, nutných k zahájení jednání o členství (tzv. kodaňských kritérií z června 1993 – existence stabilních institucí garantujících demokracii, respektování lidských práv, právní stát a práva menšin, existence fungujícího tržního hospodářství a konkurenceschopnosti, schopnost plnit členské závazky včetně cílů unie v politické, ekonomické a měnové oblasti), přijala Evropská rada v prosinci 1994 tzv. předvstupní strategii pro kandidátské země, která měla připravit tyto kandidátské země na začlenění do jednotného vnitřního trhu EU mimo jiné formou pomoci v rámci projektů Phare.

Na základě posudku ČR, provedeného Evropskou unií, a posílené předvstupní strategie připravila EK dokument „Přístupové partnerství“. Cílem Přístupových partnerství bylo sjednotit veškeré formy podpory EU (SAPARD, ISPA a Phare) kandidátským zemím do jednotného rámce, přizpůsobit je jednotlivým zemím a stanovit hlavní krátkodobé a střednědobé priority při přijímání environmentální legislativy ES.

Oficiálně podala Česká republika žádost o členství v EU dne 23. ledna 1996. Tím započala etapa postupného přidružování, kde se ČR zavázala, mimo jiné, že v oblasti životního prostředí transponuje legislativu ES (acquis communautaire) a zajistí jejich realizaci v praxi. Vzhledem k přizpůsobování evropských politik téměř dvojnásobnému počtu členů budoucí Evropské unie byl v červenci 1997 přijat dokument „Agenda 2000“, na jehož základě byl pak v roce 1999 přijat „legislativní balík“, který přeformoval zemědělskou a strukturální politiku, předvstupní pomoc a finanční perspektivu Unie tak, aby byly připraveny na budoucí rozšíření.

Vstupní rozhovory byly připraveny na zasedání Evropské rady v Lucemburku v prosinci 1997 a začaly 30. března 1998. Prvním krokem před zahájením samotných jednání (negociací) bylo porovnání legislativy každé kandidátské země s legislativou ES (tzv. screening). Pro účely těchto technických jednání bylo celá komunitární legislativa rozdělena na 31 kapitol. Oblast životního prostředí se stala 22. kapitolou vyjednávacího procesu. Výsledky tzv. screeningu se staly podkladem pro druhou etapu, tj. pro dvoustranná jednání mezi Evropskou unií a každou kandidátskou zemí.

Konkrétní negociační proces s Českou republikou a dalšími kandidátskými zeměmi tzv. lucemburské skupiny (Maďarskem, Polskem, Estonskem, Slovinskem a Kyprzem) začal v březnu 1998 zahájením bilaterálních mezivládních konferencí s EU o podmínkách členství. Vyjednávací tým České republiky vedl v letech 1998 – 2002 první náměstek ministra zahraničních věcí a státní tajemník Ministerstva zahraničních věcí pro evropské záležitosti Pavel Telička, nyní velvyslanec a vedoucí Mise České republiky při Evropských společenstvích. Členem vyjednávacího týmu pro oblast životního prostředí se stal bývalý první ministr životního prostředí demokratické České republiky (1989–1991) a zmocněnec ministra životního prostředí pro Evropskou unii v letech 1998–2001 Bedřich Moldan. V říjnu 1998 byla vytvořena na Ministerstvu životního prostředí sekce zahraničních vazeb a v dubnu 1999 pak odbor evropské integrace, které měly napomoci vytvářet předpoklady pro kvalitní podporu vyjednávání v oblasti životního prostředí a pro komunikaci s ostatními hlavními resorty a zájmovými skupinami České republiky.

ČR připravila v květnu 1999 zrcadlový dokument k „Přístupovému partnerství“ – „Národní program pro přípravu ČR na členství v EU“. Tento dokument, každoročně pak aktualizovaný, obsahoval plány pro jednotlivé kapitoly vyjednávání na reformu legislativy, hospodářství, státní služby a pro mnoho dalších oblastí. Oblast životního prostředí byla obsažena v samostatné kapitole 22 „Životní prostředí“ a dále členěna do jednotlivých podoblastí (např. „kvalita ovzduší“, „kvalita vody“). Průběh a stav příprav České republiky Evropská komise každoročně vyhodnocovala v „Pravidelných zprávách“ pro Radu EU.

Screening kapitoly „Životní prostředí“ proběhl v Bruselu v lednu a únoru 1999. Jako referenční datum přistoupení stanovila vláda ČR 1. leden 2003. Na základě výsledků screeningu byla připravena „Aproximační strategie pro oblast

životní prostředí“, kterou vzala vláda na vědomí koncem června 1999. Jejím obsahem byl především popis přejímání legislativy ES, její implementace a dopady na státní rozpočet, průmyslovou a další podnikatelskou sféru a místní samosprávu.

Hodnocení legislativy každé kandidátské země včetně ČR skončilo během roku 1999. Poté bylo možné stanovit pracovní program a definovat vyjednávací pozice. Koncem června 1999 schválila vláda zároveň s „Aproximační strategií“ i „Poziční dokument“, ve kterém ČR deklarovala svoji připravenost zajistit, vyjma požadovaných přechodných období, naplňování veškerých ustanovení předpisů ES, jež byly předmětem aproximačního procesu, včetně odpovídajícího administrativního zajištění.

Česká republika, podobně jako i řada kandidátských zemí, žádala o mnohem větší počet přechodných období, než nakonec docílila na základě nových doplňujících informací a analýz. Česká republika původně navrhovala 8 přechodných období, a to pro směrnici 94/62/ES o obalech a obalových odpadech, pro směrnici 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod, pro směrnici 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů, pro směrnici 76/464/EHS o vypouštění nebezpečných látek do povrchových vod, pro směrnici 98/83/ES o kvalitě vody určené pro lidskou spotřebu, pro směrnici 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků, pro směrnici 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť a pro směrnici 96/61/ES o integrované prevenci a omezování znečištění.

Počátkem prosince 1999 obdržela ČR „První společnou pozici EU“ jako reakci na „Poziční dokument“ schválený vládou ČR v červnu 1999. V návaznosti na pozici EU Česká republika připravila a předala v červenci 2000 obsáhlý „Dodatek k Pozičnímu dokumentu“, který konkretizoval termíny a důvody pro jednotlivé žádosti o přechodná období.

Po řadě technických konzultací a jednání předala EU další „Společnou pozici“ na počátku prosince 2000. ČR reagovala na tuto pozici předáním Druhých dodatečných informací k Pozičnímu dokumentu počátkem února 2001. Tehdy byla EK informována o odstoupení ČR od tří žádostí o přechodné období. Během března a dubna 2001 došlo k zaslání dalších upřesňujících informací. Dne 30. května 2001 předala EU poslední „Společnou pozici“ a dne 1. června 2001 byla předběžně uzavřena kapitola 22 „Životní prostředí“ na mezivládní konferenci EU. Tato kapitola vyjednávání byla uzavřena s tím, že definitivně bylo vyjednávání ke kapitole ukončeno v listopadu 2002, kdy byla schválena upravená „Společná pozice EU“ ke směrnici 2001/80/ES o omezení emisí znečišťujících látek do ovzduší z velkých spalovacích zařízení.

ČR tak nakonec vyjednala 3 přechodná období, a to pro směrnici 94/62/ES o obalech a obalových odpadech pro recyklace obalů z plastů a znovuvyužití všech druhů obalů do 31.12.2005, pro směrnici 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod pro zajištění odpovídajícího sběru odpadních vod a jejich čištění v obcích nad 2000 obyvatel do 31.12.2010, s tím, že v obcích nad 10 000 ekvivalentních obyvatel bude zajištěn odpovídající sběr a čištění odpadních vod,

a pro směrnici 2001/80/ES o omezení emisí znečišťujících látek do ovzduší z velkých spalovacích zařízení do 31.12.2007 pro plnění emisních limitů pro SO₂ pro dva podniky – teplárnu Přerov a Novou huť, a.s.

Hlavním předmětem vyjednávacího procesu mezi ČR a EU není již transpozice právních environmentálních předpisů ES, ale schopnost a účinnost jejich implementace a prosazování. Implementace environmentálního *acquis* je předmětem „Implementačního plánu“, který podrobně popisuje naplánované kroky s příslušnými harmonogramy, úkoly a identifikací návazných potřeb (institucionální, rozpočtové, transpoziční a jiné), které bude nutné k dosažení plné shody s komunitárním právem podstoupit, a to jak v oblasti přijímání legislativy, tak i pro vytvoření příslušných administrativních struktur a identifikace veškerých investičních a neinvestičních nákladů na zajištění praktické shody. „Implementační plán“, jehož první verze byla schválena vládou v červenci 2000, byl naposledy, již potřetí, aktualizován a schválen vládou počátkem ledna 2003. Obsahuje kromě vlastních podrobných implementačních plánů pro jednotlivé směrnice ještě souhrny za každou podoblast a je doplněn sumarizujícími tabulkami za celou oblast životního prostředí. Částečně přejímá i požadavky na prosazování předpisů, tj. na zajištění inspekce, monitoring a kontroly plnění, stanovení postihů za neplnění.

Ekonomické dopady připravenosti na vstup do EU byly rozpracovány v „Investiční strategii pro financování implementace legislativy ES“, kterou vláda poprvé vzala na vědomí v listopadu 1999 a naposledy byla její, již třetí, aktualizace projednána vládou v červnu 2003. Náklady na splnění požadavků environmentální legislativy ES ve všech sektorech České republiky jsou odhadovány na téměř 285 miliard Kč.

Vyjednávání ČR o členství v Evropské unii je nyní úspěšně završováno. Dne 16. dubna 2003 byla na summitu Evropské unie v řeckých Athénách podepsána „Smlouva o přistoupení České republiky k Evropské unii“. V návaznosti na tento významný krok došlo v ČR i k institucionálním změnám ve vztahu k EU. Dosavadní Výbor vlády pro evropskou integraci byl zrušen a byl ustaven Výbor pro Evropskou unii pod vedením prvního náměstka ministra zahraničních věcí a státního tajemníka pro evropské záležitosti pro zajištění aktivního zapojení ČR do vyjednávacích procesů uvnitř budoucí rozšířené EU. I na Ministerstvu životního prostředí byl dosavadní odbor evropské integrace transformován v odbor Evropské unie s účinností od 1. června 2003 pro usnadnění efektivní participace České republiky v environmentální dimenzi Evropské unie.

Ve dnech 13.–14. června 2003 proběhlo v ČR referendum o vstupu do EU, kdy se téměř 77,3 % účastníků referenda vyslovilo pro vstup. To byl nezbytný předpoklad proto, aby se pak po schválení rozšíření parlamenty členských zemí EU a Parlamentem ČR mohla stát Česká republika plnoprávným členem Evropské unie s účinností od 1. května 2004. Je téměř symbolické, že se v první den referenda ministr životního prostředí České republiky Libor Ambrozek zúčastnil v Lucemburku prvního řádného zasedání Rady mi-

nistrů životního prostředí EU, které se konalo po podpisu smlouvy o přistoupení.

JUDr. Jiří Hlaváček, ředitel odboru Evropské unie

RESUMÉ:

The integration into the European Union was amongst the highest priorities of the Czech Republic. Therefore the Czech Republic submitted its request for the EU membership in January 1996. The accession negotiation started in March 1998, specifically on the environment by the screening of the Chapter 22 „The Environment“ in January 1999. The chapter was preliminary closed in June 2001 and finally in November 2002 by granting 3 transitional periods for the Czech Republic for the implementation of three directives (94/62/EC on packaging and packaging waste until 31

December 2005, 91/271/EEC concerning urban waste water treatment until 31 December 2010 and 2001/80/EC on emissions from large combustion plants until 31 December 2007.

The main task is proper and effective implementation and enforcement of the environmental acquis in the Czech Republic. In order to ensure these goals the Implementation Plans are regularly adopted and up-dated as well as the Investment Strategies.

The accession negotiations were successfully completed in April 2003 by the signing of the Accession Treaty. The national referendum on 13 – 14 June 2003 approved the accession of the Czech Republic to the European Union by 77,3 per cents of voters thus opening the way for the Czech Republic to become the EU member starting 1 May 2004.

Jiří Hlaváček, Director of the Department of the European Union

Setkání se zástupci velvyslanectví členských zemí EU v Průhonicích v prosinci 2002.

Foto archiv MŽP

INSTITUTE EU JEJICH ROZHODOVACÍ PRAVOMOCI V OBLASTI ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Politiku v oblasti ochrany životního prostředí zahrnuje smlouva o Evropské unii mezi své základní cíle. Původní zakladatelské smlouvy Evropských společenství (ES) s komunitárním přístupem v oblasti ochrany životního prostředí přirozeně nepočítaly. Významným impulsem pro ekologickou politiku byly závěry Konference OSN o životním prostředí ve Stockholmu (1972). Předsedové vlád států ES na základě této konference vyzvali Komisi, aby zpracovala první Akční program pro životní prostředí. Jednotným Evropským aktem se v roce 1987 dostala politika v oblasti životního prostředí do zakládajících smluv a tím i její provádění na půdu evropských institucí. Tento vývoj byl potvrzen i Maastrichtskou smlouvou (1992) a dále prohlouben Amsterodamskou smlouvou (1997), kde je již mezi cíle EU deklarován udržitelný rozvoj (čl. 2).

Základní cíle Evropských společenství v oblasti ochrany životního prostředí jsou zakotveny v čl. 174 Smlouvy o Evropském společenství. Mezi tyto cíle patří:

- udržování, ochrana a zlepšování kvality životního prostředí;
- ochrana lidského zdraví;

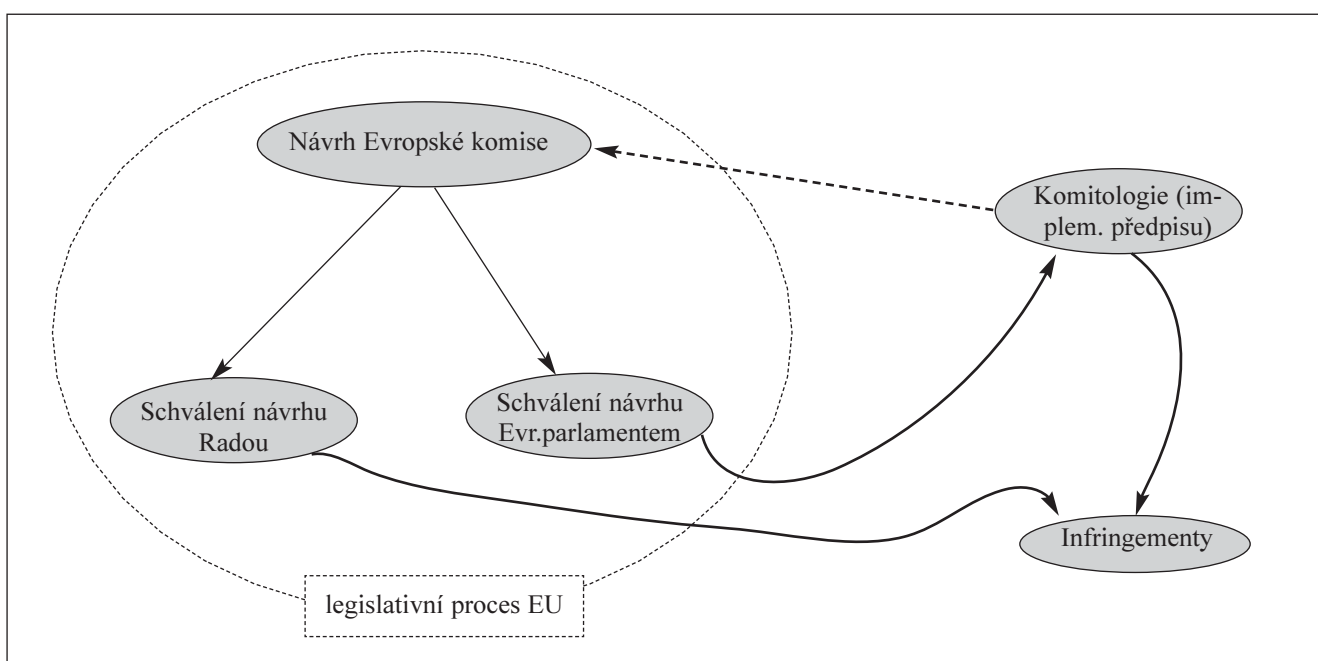
- obezřetné a racionální využívání přírodních zdrojů;
- podpora opatření na mezinárodní úrovni čelících regionálním a celosvětovým problémům životního prostředí.

LEGISLATIVNÍ PROCES EU

Dříve, než uvedu kompetence jednotlivých orgánů Evropské unie, je třeba zmínit specifickou pozici rozhodovacího procesu jako celku. Ten se formoval v průběhu vývoje Evropských společenství a i v současné době v rámci přípravy ústavní smlouvy Evropské unie tato diskuse pokračuje. Celý legislativní proces zahrnuje spolupráci tří institucí: Komise, Rady a Evropského parlamentu, na celkovém právním rámci se podílí i Soudní dvůr. Rychlost legislativního procesu se odvíjí od aktivity a schopnosti dosáhnout shody uvnitř každé z těchto institucí a především mezi nimi navzájem.

Legislativní proces ES lze zjednodušeně popsat ve smyslu Obr. 1, z něhož mj. vyplývá, že legislativní proces nikdy nekončí; po přijetí závazného předpisu následuje jeho implementace, která je pak většinou podnětem k jeho novelizaci nebo náhradě.

Obr. 1: Schematické znázornění rozhodovacího procesu v EU

Pravomoci orgánů Společenství v legislativní činnosti jsou vždy stanoveny příslušnými ustanoveními smluv pro jednotlivé případy, zároveň stanovují také postup pro přijetí aktu. V případě legislativních aktů v oblasti životního prostředí jsou tyto pravomoci a postupy stanoveny v čl. 174 a čl. 175 Smlouvy o Evropském společenství.

EVROPSKÁ KOMISE

Evropská komise (EK) hraje významnou roli v institucionální struktuře Unie. Vystupuje jako iniciátor zákonodárství, správce politik, programů a rozpočtu Unie, má značné výkonné pravomoci, vystupuje jako zprostředkovatel a vyjednávač v mezinárodních ekonomických vztazích. Evropská komise má 20 členů, kteří jsou nezávislí na vládách svých států.

V rámci 23 generálních ředitelství (GR) se připravují veškeré legislativní návrhy a další pracovní dokumenty ES. Legislativní iniciativy v oblasti životního prostředí jsou náplní činnosti GR Životní prostředí. Při zpracovávání návrhu předpisu Evropskou komisí má členský stát úlohu pouze poradní. V úvodu celého procesu mohou členské státy zasílat připomínky k Zelené či Bílé knize, pokud jsou k tomu Evropskou komisí vyzvány.

Prvním článkem legislativního procesu, jehož se přímo účastní zástupci členských států (a od 16. dubna 2003 i kandidátských zemí), jsou expertní pracovní skupiny Evropské komise (EPS); tyto orgány jsou sice v hierarchii nejnižší, z věcného hlediska však nejvýznamnější. Tyto pracovní skupiny EK ustavuje pro přípravu návrhů předpisů ES. I jejich hlavní funkce je poradní a jejími členy jsou experti delegovaní členskými státy.

Věcně příslušný útvar (GR) Evropské komise, který legislativní návrh připravuje, expertní pracovní skupinu řídí a pořizuje zápisy z jejich jednání. Tyto EPS se vyjadřují k návrhům připraveným Evropskou komisí a mohou výrazně ovlivnit konečné znění návrhu.

V roce 2002 pracovalo při Evropské komisí 43 stálých pracovních skupin (celkem 113 zasedání), 46 ad hoc pracovních skupin (celkem 103 zasedání) a 11 jiných orgánů (celkem 23 zasedání). Bylo připravováno ustavení 14 stálých pracovních skupin (předpoklad 33 zasedání ročně) a 42 ad hoc skupin (předpoklad 93 zasedání ročně).

Po meziútvárové (inter-service) konzultaci, tj. jakémsi meziresortním připomínkovém řízení v EK, je návrh předložen kolegiu komisařů (College) ke schválení. Do této fáze projednávání návrhu již členské státy nejsou zapojeny. Po schválení kolegiem komisařů zašle EK návrh sekretariátu Rady a tím končí fáze legislativního procesu, za niž EK zodpovídá.

RADA EU

Rada je klíčovou institucí ES s rozhodovací pravomocí. Rada se schází na úrovni ministrů podle příslušného zaměření. Frekvence zasedání Rady je různá, podle jednotlivých

oblastí. Rada pro životní prostředí se koná zpravidla 2x za období předsednictví, 2x se koná její neformální zasedání.

Návrhy předpisů obdržené od Evropské komise sekretariát Rady postoupí k projednání nejprve odborné pracovní skupině (PS); ta tyto návrhy posoudí a poté je postoupí jedné z formací výboru stálých zástupců (COREPER; viz níže). V oblasti životního prostředí fungují dvě pracovní skupiny Rady:

1. **Pracovní skupina Životní prostředí (Working Party on the Environment)** – projednává pouze dokumenty týkající se interních záležitostí EU v oblasti životního prostředí;
2. **Pracovní skupina Životní prostředí a mezinárodní otázky (Working Party on the International Environment Issues)** – projednává dokumenty přesahující rámec EU, např. mezinárodní úmluvy.

Jednání obou pracovních skupin se účastní vždy věcně příslušní zástupci Stálého zastoupení členského státu při ES a obvykle (dle potřeby) expert z členského státu za příslušný návrh. Pracovní skupina Životní prostředí se schází v průměru 3x týdně, pracovní skupina Životní prostředí a mezinárodní otázky se schází většinou jednou týdně.

Většina návrhů v oblasti životního prostředí je po projednání pracovní skupinou Rady pro životní prostředí dále projednávána po linii MERTENS – COREPER I – Rada EU (pro životní prostředí). Pouze dokumenty, které mají zásadní význam a mezioborový charakter (např. strategie udržitelného rozvoje apod.) jsou projednávány po linii ANTICI – COREPER II – Evropská rada.

MERTENS je pracovní skupinou COREPERu I a má průřezový (meziresortní) charakter; jeho jednání se účastní speciální zástupce/diplomat stálého zastoupení členské země (jiný než diplomat pro pracovní skupinu ŽP), může si k odborné otázce přizvat diplomata zodpovědného za pracovní skupinu Životní prostředí. Cílem projednání v PS je dosáhnout shody tak, aby bylo možno v COREPERu I a následně v Radě EU již rozhodnutí nevyžadující politický konsensus učinit bez diskuse.

COREPER I připravuje program jednání specializovaných formací Rady, tj. i Rady EU pro životní prostředí. Schází se zpravidla jedenkrát týdně, většinou ve středu, v některých případech i v pátek. Na jednáních COREPERu nejsou přítomni experti, ale ke konkrétnímu bodu jednání si zástupce velvyslance může přizvat diplomata, který se účastní jednání v konkrétní pracovní skupině Rady, nicméně vystupuje vždy pouze zástupce velvyslance.

Při jednání COREPERu jsou nejprve shrnuty body, u kterých již došlo ke shodě (v rámci pracovní skupiny ŽP nebo MERTENS; tyto body jsou potom zařazeny na jednání Rady jako tzv. A-points; Rada je poté již schvaluje bez diskuse). Následně jsou projednány body, u kterých přetrvávají rozpory. Jedním z hlavních úkolů COREPERu je „vyčištění“ textu určitého návrhu – je zde tlak na jednotlivé delegace, aby stáhly co možná nejvíce svých připomínek pod čarou (tzv. footnotes). Snahou předsednictví je vyřešit většinu dílčích připomínek, poté je distribuován nový upravený text, na kterém se členové COREPERu shodli. Po projednání

COREPERem I je návrh zařazen na jednání Rady EU. Způsob, kterým Rada přijímá rozhodnutí, se řídí podle ustanovení v jednotlivých člancích zakládacích smluv. V oblasti životního prostředí se jedná převážně o rozhodování kvalifikovanou většinou.

EVROPSKÝ PARLAMENT

Evropský parlament (EP) je zastupitelský orgán Evropské unie. Od roku 1979 je volen v přímých volbách. Evropský Parlament se skládá z 626 poslanců, Smlouvou z Nice (2001) byl stanoven maximální počet poslanců po rozšíření na 732, mezi nimi bude i 24 poslanců z České republiky. Pravomoci EP se v průběhu vývoje ES postupně rozšiřovaly a posilovaly. Přes tento vývoj jsou však ve srovnání s pravomocemi národních parlamentů podstatně omezenější. Nejvýznamnější pravomoci EP zahrnují oblast legislativní, rozpočtovou a kontrolní.

Postupným doplňováním zakladatelských smluv Parlament získal pravomoc doplňovat a spolurozhodovat o legislativě Společenství. Po přijetí Amsterodamské smlouvy (1999) se jedná o čtyři procedury: procedura konzultační, procedura spolupráce, procedura spolurozhodování a procedura souhlasu. Z hlediska přijímání legislativy v oblasti životního prostředí je základní spolurozhodovací procedura. Tato procedura znamená, že Evropský parlament a Rada se rovným dílem podílejí na rozhodování o legislativě. Umožňuje tři čtení v EP, v případě rozdílných názorů mezi EP a Radou se vytváří dohádovací výbor, tvořený stejným počtem členů EP a Rady za účasti EK. Cílem jednání dohádovacího výboru je dosažení kompromisního textu, který by mohl schválit jak EP, tak Rada. Nedojde-li k dohodě, Parlament může legislativní návrh odmítnout.

Týden trávající plenární zasedání EP se konají každý měsíc, schůzky výborů se konají obvykle v Bruselu. Aktivita výborů je významná zejména s ohledem na politický vliv doporučení, se kterými výbory přicházejí. Výborů je kolem dvaceti, mezi nimi i výbor pro životní prostředí, ochranu spotřebitelů a veřejné zdraví.

EVROPSKÁ RADA

Evropská rada (ER) je nejvyšším orgánem Evropské unie, jejími členy jsou předsedové vlád a hlavy států, předseda EK a EP. ER přijímá především politická rozhodnutí nelegislativního charakteru. Evropská rada projednává předpisy a dokumenty výrazně meziresortního nebo strategického charakteru; cílem je, aby stanoviska prezentovaná k těmto dokumentům členskými státy respektovala tento meziresortní charakter a byla tak vyvážená. Mezi důležité summity Evropské rady z hlediska udržitelného rozvoje patří např. Cardiffský summit (1998), který položil základy k integraci

environmentálních aspektů do sektorových politik nebo Göteborgský summit (2001), který do svých závěrů zahrnul Strategii udržitelného rozvoje EU.

SOUDNÍ DVŮR

Soudní dvůr je orgánem, který zajišťuje dodržování práva při výkladu a provádění *acquis communautaire*. Svým rozhodováním vyplňuje Soud mezery v právu Společenství. Z hlediska implementace práva ES jsou důležité tzv. *infringementy*, neboli procesy pro porušení povinností členským státem. Tento proces zahajuje EK v případě, že se dozví o tom, že členský stát v termínu řádně netransponoval, neimplementoval nebo neprosazuje předpis ES. Celý proces se řídí pevně stanoveným postupem. Pokud Komise shledá, že členský stát nesplnil povinnost, která pro něj vyplývá na základě právního aktu ES, vydá o tom stanovisko poté, co umožní státu podat připomínky. Pokud stát tomuto stanovisku nevyhoví, může Komise předložit věc Soudnímu dvoru. Soudní dvůr vydá rozsudek, který je stát povinen splnit. Pokud ani v tomto případě stát svou povinnost nesplní, Komise navrhuje pokutu, kterou považuje za přiměřenou.

Infringementy se mohou týkat nejen legislativních (opoždění v transpozici, nesprávná transpozice), ale i implementačních otázek (nesprávná implementace, opožděné podávání zpráv EU nebo jejich nesprávnost, nesprávné prosazování práva).

JUDr. Jan Dusík, M.Sc.,

Evropská komise, Generální ředitelství Životní prostředí

RÉSUMÉ:

The decision process of the European Communities in environmental protection is a complex system, which was formed during their development. Legislative process involves the co-operation of key players – European Commission, EU Council, European Parliament, which together with Court of Justice form the legal system – *acquis communautaire*.

Legislative process is a never-ending story starting with the legislative proposal, its adoption, approximation and implementation leading again to updating. Each institution has its own role and also the role of the Member State or its representatives in this process is different at each level. The detailed knowledge and understanding of the process, its decisions procedures and acting of its players give us basis for active participation resulting in effective application of environmental *acquis* at national level.

Jan Dusík, M.Sc.,

European Commission, Directorate General – Environment

PŘÍPRAVA POZIC V ČESKÉ REPUBLICĚ

1. SYSTÉM KOORDINACE V ČESKÉ REPUBLICĚ

Zapojení České republiky do struktur Evropské unie probíhá postupně od ledna 2003, kdy se ČR začala vyjadřovat k dokumentům. **Od 1. května 2003** jsou zástupci ČR zvaní k účasti na všechna zasedání Rady EU a jejich pracovních orgánů jako pozorovatelé a mohou zde vystupovat s národní pozicí a vznášet návrhy bez možnosti hlasování. **Od 1. května 2004**, kdy se ČR stane právoplatným členem EU, bude moci hlasovat a používat češtinu jako oficiální komunitární jazyk na vrcholných jednáních (pro celou řadu jednání, zejména při Evropské komisi, a pro většinu dokumentů se používání všech komunitárních jazyků nepředpokládá).

Základním stavebním kamenem systému práce v Radě EU jsou **Resortní koordinační skupiny (RKS)**; jejich členy jsou zástupci ministerstva, které je hlavním gestorem za činnost příslušné pracovní skupiny (popřípadě více pracovních skupin) Rady, a dále zástupci ministerstev, která jsou spolugestory. Resortní koordinační skupiny (RKS) zodpovídají za koordinaci pozic vůči pracovním skupinám Rady a za přípravu podkladů pro Výbor pro EU pro jednání Výboru stálých zástupců EU (COREPER) a pro příslušnou formaci Rady EU.

Resortní koordinační skupina Ministerstva životního prostředí, vytvořená s účinností od 1. června 2003, se schází jednou týdně, pravidelně v pondělí odpoledne. Předsedou RKS je ředitel odboru Evropské unie. Členy RKS jsou za Ministerstvo životního prostředí ředitelé odborů legislativního, strategií, globálních vztahů, integrovaného financování, ekonomiky životního prostředí, právního a řízení státní správy, protokolu (RIS), ochrany ovzduší, odpadů, ochrany vod, mezinárodní ochrany biodiverzity a environmentálních rizik. Odbor Evropské unie je sekretariátem RKS.

Těžištěm meziresortní koordinace je **Výbor pro Evropskou unii (V-EU)**, složený z náměstků ministrů nebo státních tajemníků, kteří odpovídají za evropské záležitosti. Členy V-EU jsou jen zástupci ministerstev, nikoliv ostatních ústředních správních úřadů. Předsedou V-EU je státní tajemník pro evropské záležitosti a první náměstek ministra zahraničních věcí; sekretariátem je odbor koordinace vztahů s Evropskou unií Ministerstva zahraničních věcí. V-EU se schází jednou týdně, většinou v úterý dopoledne, a projednává body programu jednání COREPERu a body programu jednání jednotlivých formací Rady EU, popř. meziresortně sporné body jednání pracovních skupin Rady EU. Ministerstvo životního prostředí zastupuje ve Výboru pro EU náměstek ministra – ředitel sekce zahraničních vazeb a jeho alternátem je ředitel odboru Evropské unie.

Vláda projednává podklad pro jednání Evropské rady, obecně politické a koncepční otázky ve vztahu k EU a pří-

padné spory resortů k programu formací Rady EU, jež se nepodaří vyřešit v rámci V-EU.

Do procesu komunikace s Radou EU bude zapojen i **Parlament ČR** – pravidelné a aktuální informování výborů pro evropskou integraci (a dalších výborů v případě vyžádání) ministry vlády ČR – a hlavní zájmové skupiny, s nimiž budou konzultovány sociální a ekonomické aspekty aktivit EU.

Organizačním základem spolupráce s EU je zejména **MZV – sekce státního tajemníka pro evropské záležitosti**, složená ze tří odborů (OKEU – odbor koordinace vztahů s EU, OKS – odbor komunikační strategie, EUZE – odbor Evropské unie a západní Evropy) a Útvaru evropského korespondenta (bezpečnostní spolupráce v Evropě). OKEU funguje jako sekretariát V-EU.

Nové úkoly má i Mise ČR při Evropských společnostech v Bruselu, která se od vstupu ČR do EU stane **Stálým zastoupením ČR při EU (SZ Brusel)**. Již nyní Mise zastupuje ČR na jednáních pracovních skupin Rady EU a COREPERu. Do konce roku 2003 bude Mise posílená o jednoho dalšího pracovníka pro oblast životního prostředí; budou tam tedy působit 2 pracovníci pro tuto oblast.

2. PŘÍPRAVA POZIC

V procesu rozhodování jsou připravovány tři druhy materiálů:

- **rámcová pozice** – připravuje expert z věcně příslušného odboru odpovědný za danou problematiku. Pozice je projednaná a odsouhlasená RKS. Pozice slouží jako podklad pro diskusi v pracovních skupinách Rady EU.
- **instrukce** – připravuje expert z věcně příslušného odboru odpovědný za danou problematiku. Instrukce je projednaná a odsouhlasená RKS a následně Výborem EU. Pozice slouží jako podklad pro diskusi v COREPERu.
- **mandát** – připravuje expert z věcně příslušného odboru odpovědný za danou problematiku na základě výstupů z jednání pracovních skupin a COREPERu. Návrh mandátu je projednaný a odsouhlasen RKS a následně Výborem EU. V případě rozporu řeší rozpornou otázku vláda. Mandát slouží jako podklad pro diskusi na jednání Rady EU.

Každá pozice/instrukce/mandát má předepsaný formát. Musí obsahovat:

- zpracovatele, téma a čas jednání,
- popis problematiky,
- procedurální otázky,
- pozice Evropské komise, Evropského parlamentu, členských zemí,
- dosavadní pozice ČR a reakce na pozice členských zemí a EK, případné vyjádření podpory určité pozice jiné členské země,

- popis národní legislativy,
- návrh na vystoupení a argumentace.

Je třeba zdůraznit, že pozice/instrukce/mandát je stanovisko České republiky, nikoliv názor jednotlivého experta či resortu. V případě, že se problematika vztahuje k aktivitám a odpovědnostem dalších resortů, probíhají diskuse a jednání do doby, než dojde ke shodě k navrhované pozici.

3. ZASTOUPENÍ MŽP

Základním článkem jsou **expertní pracovní skupiny**. Jejich jednání se účastní expert z ústředí na pozvání EK. Expert zodpovídá za konzistentní uplatňování stanoviska ČR při projednávání v rámci EPS. Toto stanovisko musí zohledňovat i legislativní a především věcné dopady návrhu na praxi v České republice. Pokud si je expert nebo ředitel věcného odboru vědom možného problému s implementací návrhu předpisu v ČR, zařadí diskusi o návrhu na pořad jednání RKS.

Dalším stupněm jsou **pracovní skupiny Rady EU**. MŽP je hlavním gestorem účasti ČR na práci dvou pracovních skupin Rady EU – PS Životní prostředí (PS ŽP) a PS Životní prostředí a mezinárodní otázky (PS ŽP-M). Kromě toho je MŽP spolugestorem celé řady dalších pracovních skupin. Jednání PS ŽP a PS ŽP-M se účastní diplomaté pro životní prostředí působící na SZ Brusel, popř. na jejich návrh i expert MŽP na danou problematiku; vystupují vždy diplomaté, ne experti z ústředí. Podkladem pro jednání PS je výše uvedená **rámcová pozice**.

Zasedání **COREPERu** se účastní velvyslanec (COREPER II) nebo zástupce velvyslance (COREPER I), může si přizvat diplomata pro životní prostředí SZ Brusel. Podkladem pro jednání COREPERu je **instrukce**.

Posledním článkem tohoto procesu je Rada EU. Zasedání Rady EU pro životní prostředí se účastní ministr životního prostředí, doprovází jej ředitel odboru EU, zástupce SZ Brusel a experti dle potřeby. Podkladem pro jednání Rady EU je mandát. Ministr životního prostředí Libor Ambrozek, se poprvé zúčastnil Rady EU v Lucemburku dne 13. června 2003. Ve dnech 18.–20. července 2003 se uskuteční v Montecatini neformální zasedání Rady EU. Další formální zasedání Rady EU za předsednictví Itálie proběhnou 27. října 2003 a 22. prosince 2003. V první polovině roku 2004 již za předsednictví Irsko se uskuteční předběžně 2. března, 14.–16. května a 28. června 2004.

*JUDr. Jan Dusík, M.Sc.,
Evropská komise, Generální ředitelství životního prostředí*

*Veronika Šafránková, MBA,
zástupkyně ředitele odboru Evropské unie*

RESUMÉ:

The Czech Republic (CR) has been directly involved in the EU structures since January 2003. Representatives of the CR have the right to participate and present national positions at the EU Council and its working bodies since 1 May 2003. The Czech Republic will have the voting right from 1 May 2004 when becoming EU Member State.

The system of participation is based on several stages of approval. The first level is Co-ordination Group (RKS) based in each Ministry, whose members are directors of expert departments or their deputies. It meets regularly every Monday afternoon and its members discuss and approve positions (Working Party), instructions (COREPER) or draft mandates (EU Council).

The next level is EU Committee, consisting of Deputy Ministers, which approves the final version of instructions and mandates. It also resolves problematic issues. If the EU Committee is unable to reach agreement, the dispute is resolved by the Government.

Positions/instructions/mandates have a clear structure describing the issue discussed, position of the EC, EP, Member States and opinion of the CR. It also includes information about the situation and legislation within the CR and suggestion for interaction. It is important to note that positions/instructions/mandates must represent a position of the CR and not an individual opinion of a person or a ministry.

Expert working groups are usually attended by experts from the central institution, working groups are usually represented by attachés for environment and sometimes also by an expert from the central institution. COREPER is attended by the Ambassadors or their Deputies and may be accompanied by attachés for environment. The EU Council is attended by Ministers of Environment.

*Jan Dusík, M.Sc.,
European Commission, Directorate General –Environment
Veronika Šafránková, MBA,
Deputy Director of the Department of the European Union*

KOMUNITÁRNÍ PRÁVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Právo Evropských společenství či komunitární právo¹ je rozsáhlý, neobyčejně dynamický soubor právních norem obsažených v různých pramenech. Rozlišují se tyto:

PRIMÁRNÍ PRÁVO

Primární právo² je obsaženo v tzv. zakládacích smlouvách, kterými byla v 50. letech 20. století založena tři Evropská společenství – Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO)³, Evropské hospodářské společenství (EHS, po Maastrichtu ES) a Evropské společenství atomové energie (EURATOM), dále pak ve změnách těchto základních smluv (zejména Jednotný evropský akt z roku 1986, Smlouva o Evropské unii z roku 1992, Amsterodamská smlouva z roku 1997 a Smlouva z Nice z roku 2001⁴). Součástí primárního práva jsou i smlouvy o přistoupení jednotlivých členských států.

Na ochranu životního prostředí se od 70. let 20. století odvolává většina těchto aktů⁵. Základní pravidla hry zakotvuje Smlouva o Evropském společenství (SES), konkrétně články 174 až 176 části třetí hlavy XIX. Článek 174 stanoví především cíle, které má politika (tedy i legislativa) Společenství sledovat, a principy, na kterých má být založena (vysoká úroveň ochrany, předběžná opatrnost, prevence, znečišťovatel platí apod.). Článek 175 stanoví právní základ (legal basis) pro opatření činěná za účelem dosažení cílů uvedených v čl. 174. Článek 176 dovoluje členským státům zachovat si nebo zavést opatření přísnější (more stringent protective measures) než ta, která jsou přijata Společenstvím na základě čl. 175. Požaduje se splnění dvou podmínek – soulad se Smlouvou o Evropském společenství (zejm. volný pohyb zboží, osob apod.) a oznámení opatření Evropské komisi.

Z pohledu České republiky je nepřehlédnutelnou součástí primárního práva Smlouva o přistoupení České republiky, Estonska, Kypru, Lotyšska, Litvy, Maďarska, Malty, Polska, Slovinska a Slovenska k Evropské unii, která byla podepsána 16. dubna 2003. Přílohou této smlouvy je Akt o podmínkách přistoupení těchto zemí

a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropská unie. Pro působení práva Společenství uvnitř České republiky jsou relevantní především článek 2 Aktu, podle kterého „ode dne přistoupení se ustanovení původních smluv a aktů přijatých orgány Společenství přede dnem přistoupení stávají závaznými pro nové členské státy“, resp. čl. 54, podle něhož „nové členské státy uvedou v účinek opatření nezbytná k tomu, aby bylo ode dne přistoupení dosaženo souladu se směrnicemi a rozhodnutími ve smyslu článku 249 Smlouvy o ES a článku 161 Smlouvy o Euratomu, není-li v seznamu v přílohách uvedených v článku 24 nebo v jiných ustanoveních tohoto aktu nebo jeho přílohách určena jiná lhůta“. Článek 24 spolu s přílohami (v případě ČR příloha V) stanoví tzv. přechodná období v oblasti životního prostředí⁶ pro kvóty recyklace a využití obalových materiálů (směrnice 94/62/ES) a pro čištění městských odpadních vod (směrnice 91/271/EHS ve znění směrnice 98/15/ES). Individuálně je stanoveno přechodné období pro aplikaci mezních hodnot emisí pro oxid siřičitý na kotel K4 teplárny Přerov a na kotel K11 elektrárny Nová Huť (směrnice 2001/80/ES).

OBECNÉ PRÁVNÍ ZÁSADY

Obecné právní zásady jsou formálně nekodifikovaný pramen práva rozvinutý rozhodovací praxí Evropského soudního dvora. Ten čerpá obecné právní zásady především z primárního práva Společenství, jakož i z právních řádů členských států, přičemž taková zásada nemusí být nutně přijímána všemi. Postačí většina nebo obecně nastoupený trend⁷.

Pro ochranu životního prostředí nemají obecné právní zásady bezprostřední význam, pro jejich obecný dosah je však nelze opominout. Rozhodovací praxe Evropského soudního dvora povýšila na obecnou právní zásadu celou řadu principů, na kterých je založena myšlenka právního státu. Patří mezi ně zásada rovnosti, legitimního očekávání, nabytých práv, proporcionality, zvláštní skupinu tvoří základní lidská práva atd.

¹ Stranou se ponechává tzv. unijní právo čili právo EU, které až na vzácné výjimky otázky ochrany životního prostředí neupravuje. Pozoruhodnou výjimkou je rámcové rozhodnutí Rady 2003/80/SVZ o ochraně životního prostředí prostředky trestního práva. Předmětnou právní úpravu navrhla Evropská komise ve formě právního předpisu komunitárního práva založeného na čl. 175 Smlouvy o založení Evropského společenství, ale předpis byl přijat v rámci tzv. třetího pilíře Evropské unie (spravedlnost a vnitřní záležitosti), tedy jako předpis unijního práva (čl. 34 Smlouvy o založení Evropské unie výslovně vylučuje bezprostřední účinek rámcových rozhodnutí). Ani tento stav nemusí být definitivní. Evropská komise dne 15.4.2003 podala ve věci právního základu uvedeného předpisu žalobu k Evropskému soudnímu dvoru (C-176/03).

² Primární proto, že právě z něho pramení (a musí být s ním v souladu) veškeré ostatní právo Společenství.

³ Platnost Smlouvy o založení Evropského hospodářství uhlí a oceli vypršela dnem 23. července 2002.

⁴ Smlouva z Nice vstoupila v platnost dnem 1. ledna 2003.

⁵ Smlouva o Evropské unii (SEU) se v preambuli odvolává na princip udržitelného rozvoje a ochrany životního prostředí jakožto korektivu hospodářského a sociálního rozvoje (str. 9). Čl. 2 SEU hovoří o dosažení rovnovážného a udržitelného rozvoje.

⁶ Bod 7 přílohy V.

⁷ Srov. Hoogovens v. High Authority, C-14/61, [1962] ECR 253, str. 283-4 ad.

SEKUNDÁRNÍ PRÁVO

V sekundárním právu, tj. v aktech orgánů Společenství přijatých na podkladě primárního práva, je soustředěna převážná většina norem komunitárního práva životního prostředí. Ve smyslu článku 249 SES přijímají orgány Společenství svoje akty ve formě nařízení, směrnice, rozhodnutí, popř. doporučení a stanovisek⁸. Právo v pravém slova smyslu je obsaženo v nařízeních, směrnících a rozhodnutích; doporučení a stanoviska nejsou závazná⁹.

Nařízení (regulation, reglement, Verordnung) je obecně závazné a bezprostředně účinné. V tom smyslu je nařízení „evropským zákonem“, který zavazuje nejen členské státy, nýbrž fyzické a právnické osoby vůbec. Ve vztahu k právním řádům členských států proto platí, že ustanovení nařízení se do nich nepřebírají, členské státy pouze upraví náležitosti nezbytné pro bezkonfliktní aplikaci nařízení na jejich území (stanovení příslušných správních úřadů povolovacích i kontrolních, stanovení sankcí za porušení ustanovení nařízení apod.).

Směrnice (directive, directive, Richtlinie) není obecně závazná. Zavazuje pouze členské státy cílem, kterého má být dosaženo. Volnost členského státu při transpozici, resp. implementaci tohoto cíle může být různá v závislosti na tom, jak podrobně je cíl definován. Praxe poslední doby se přiklání velmi detailním formulacím. Vnitrostátní orgány pak používají vnitrostátní právní normy, které směrnici transponují, nikoli však směrnici samu. Bezprostřední účinek směrnice přichází v úvahu výjimečně.

Rozhodnutí (decision, décision, Entscheidung) se zpravidla týká jednotlivého případu a je závazné pro toho, komu je určeno. Jako takové je individuálním správním aktem, resp. aktem aplikace práva. Vedle toho však vydávají orgány Společenství rozhodnutí, ke kterým jsou zmocněny nařízením nebo směrnici za účelem stanovení obecných pravidel k jejich provedení. Taková rozhodnutí způsobují právní následky shodné s aktem, na základě nichž byla vydána, a lze je proto s určitou výhradou nazvat „nepravými“ směrnici či nařízeními¹⁰.

Ochrana životního prostředí upravují právní předpisy všech uvedených kategorií. Ty se pak z hlediska věcného obsahu třídí do různých oblastí, přičemž tříděny jsou různě. Portál práva Evropské unie (EUR-Lex)¹¹ rozlišuje čtyři velké oblasti práva životního prostředí: 1) obecné předpisy a programy, 2) znečištění a obtěžující faktory, 3) území, životní prostředí a přírodní zdroje a 4) mezinárodní spolupráce. V rámci oblasti uvedené pod č. 2) rozlišuje dále a) jadernou bezpečnost a radioaktivní odpad, b) ochranu vod a nakládání s nimi, c) sledování znečištění ovzduší, d) prevence

znečištění hlukem, e) chemické látky, f) průmyslová rizika a biotechnologie. V rámci oblasti uvedené pod č. 3) rozlišuje a) správa a efektivní využití území, životního prostředí a přírodních zdrojů, b) ochrana divoké fauny a flory, c) nakládání s odpady a čisté technologie. Příslušný generální direktorát Evropské komise rozlišuje v rámci své činnosti tyto oblasti: vzduch, biotechnologie, chemické látky, civilní ochrana a ekologické havárie, ochrana klimatu, ekonomika životního prostředí, zdraví, průmysl, mezinárodní otázky, využití území, příroda a biologická rozmanitost, hluk, ochrana před zářením, půda, udržitelný rozvoj, odpad a voda.

Následující přehled stěžejních předpisů komunitárního práva životního prostředí je kategorizován především s ohledem na zvyklosti českého právní vědy.

ÚČAST VEŘEJNOSTI NA ROZHODOVÁNÍ O VĚCÍCH ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ¹²

- směrnice 2003/35/ES o účasti veřejnosti na přípravě některých plánů a programů týkajících se životního prostředí a o změně směrnic 85/337/EHS a 96/61/ES z hlediska účasti veřejnosti a přístupu ke spravedlnosti
- směrnice 2003/4/ES o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí

INTEGROVANÁ PREVENCE (IPPC)¹³

- směrnice 96/61/ES o integrované prevenci a kontrole znečišťování

POSUZOVÁNÍ VLIVŮ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ¹⁴

- směrnice 2001/42/ES o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí
- směrnice 85/337/EHS o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých projektů na životní prostředí (ve znění směrnice 97/11/ES)

OCHRANA OVZDUŠÍ¹⁵

- směrnice 2002/3/ES o ozonu ve vnějším ovzduší
- směrnice 2001/81/ES o národních emisních stropcích pro některé látky znečišťující ovzduší

⁸ Kromě toho existují tzv. atypické právní akty (opatření, hlavní směry apod.), které nejsou vypočteny v čl. 249 SES, hovoří se však o nich na jiných místech.

⁹ Návrh Smlouvy o Evropské ústavě (Draft Treaty establishing a Constitution for Europe) schválený Evropským konventem 20. června 2003 (dokument č. CONV 820/03) počítá s odlišnými kategoriemi právních aktů Unie: a) evropský zákon (obdoba současného nařízení), b) evropský rámcový zákon (obdoba současné směrnice), c) evropské nařízení (dle návrhu může mít alternativně povahu současného nařízení nebo směrnice), d) rozhodnutí, e) stanovisko.

¹⁰ Srov. např. z nedávné doby rozhodnutí Rady 2003/33/ES ze dne 19. prosince 2002 o stanovení kritérií a procedur pro příjem odpadů na skládky v souladu s článkem 16 a přílohou II směrnice 1999/31/ES.

¹¹ Na internetu: <http://europa.eu.int/eur-lex/>

¹² zákony č. 123/1998 Sb., č. 100/2001 Sb., č. 76/2002 Sb.

¹³ zákon č. 76/2002 Sb.

¹⁴ zákony č. 244/1992 Sb., č. 100/2001 Sb.

¹⁵ zákon č. 86/2002 Sb.

- směrnice 2001/80/ES o omezení emisí některých znečišťujících látek do ovzduší z velkých spalovacích zařízení
- nařízení (ES) č. 2037/2000 o látkách poškozujících ozónovou vrstvu
- směrnice 2000/76/ES o spalování odpadu¹⁶
- směrnice 2000/69/ES o limitních hodnotách pro benzen a oxid uhelnatý ve vnějším ovzduší
- směrnice 1999/32/ES týkající se snižování síry v některých kapalných palivech
- směrnice 1999/30/ES o limitních hodnotách pro oxid siřičitý, oxid dusičitý, oxidy dusíku, suspendované částice a olovo ve vnějším ovzduší
- směrnice 1999/13/ES o omezování emisí těkavých organických látek (VOC) vznikajících při užívání organických rozpouštědel při některých činnostech a v některých zařízeních
- směrnice 96/62/ES o hodnocení a řízení kvality ovzduší
- směrnice 94/63/ES o kontrole emisí těkavých organických látek (VOC) vznikajících při skladování benzínu a při jeho distribuci od terminálů k čerpacím stanicím.
- směrnice 84/360/EHS o boji se znečišťováním ovzduší z průmyslových závodů.

NAKLÁDÁNÍ S ODPADY A OBALY¹⁷

- nařízení (ES) č. 2150/2002 o statistice odpadů
- směrnice 2002/96/ES o odpadu z elektrického a elektronického zařízení
- směrnice 2002/95/ES o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrickém a elektronickém zařízení
- rozhodnutí 2000/532/ES (Evropský katalog odpadů)
- směrnice 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností
- směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů
- směrnice 96/59/ES o odstraňování PCB/PCT
- směrnice 94/62/ES o obalech a obalovém odpadu
- nařízení (EHS) č. 259/93 o sledování a kontrole pohybu odpadů uvnitř Evropského společenství, do Evropského společenství a z Evropského společenství
- směrnice 91/689/EHS o nebezpečném odpadu
- směrnice 91/157/EHS o bateriích a akumulátorech obsahujících některé nebezpečné látky
- směrnice 86/278/EHS o ochraně životního prostředí a zejména půdy při používání kalů z čistíren odpadních vod v zemědělství
- směrnice 78/176/EHS o odpadu z výroby oxidu titaničitého
- směrnice 75/442/EHS o odpadu
- směrnice 1975/439/EHS o odstraňování odpadních olejů

OCHRANA VOD¹⁸

- směrnice 2000/60/ES ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky
- směrnice 98/83/ES o kvalitě vod určených pro lidskou spotřebu
- směrnice 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů
- směrnice 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod
- směrnice 80/68/EHS o ochraně podzemních vod před znečištěním některými nebezpečnými látkami
- směrnice 79/869/EHS o metodách stanovení a četnosti vzorkování a rozborů povrchových vod určených ve členských státech k odběru pitné vody
- směrnice 78/659/EHS o jakosti sladkých vod vyžadujících ochranu nebo zlepšení pro podporu života ryb
- směrnice 76/464/EHS o znečišťování některými nebezpečnými látkami vypouštěnými do vodního prostředí Společenství¹⁹
- směrnice 76/160/EHS o jakosti vod ke koupání
- směrnice 75/440/EHS o požadované jakosti povrchových vod určených v členských státech k odběru pitné vody

OCHRANA PŘÍRODY²⁰

- směrnice 1999/22/ES o držení divokých zvířat v zoologických zahradách
- nařízení (ES) č. 338/1997 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi (CITES)
- směrnice 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť a volně rostoucích živočichů a planě rostoucích rostlin
- směrnice 79/409 o ochraně divokých ptáků

NAKLÁDÁNÍ S CHEMICKÝMI LÁTKAMI A CHEMICKÝMI PŘÍPRAVKY²¹

- nařízení (ES) č. 304/2003 o vývozu a dovozu nebezpečných látek
- směrnice 1999/45/ES o klasifikaci, balení a označování nebezpečných přípravků
- nařízení (EHS) č. 793/93 o hodnocení a kontrole rizik existujících látek
- směrnice 88/320/EHS o kontrole a verifikaci dobré laboratorní praxe
- směrnice 87/217/EHS o prevenci a snižování znečišťování životního prostředí azbestem

¹⁶ Přechnodně (do 28. prosince 2005) také směrnice 89/369/EHS, o předcházení znečišťování ovzduší z nových spaloven komunálního odpadu a směrnice 94/67/ES ke spalování nebezpečného odpadu.

¹⁷ zákony č. 185/2001 Sb., č. 477/2001 Sb.

¹⁸ zákon č. 254/2001 Sb.

¹⁹ směrnice 76/464/EHS má několik „dceřinných směrnic“: 82/176/EHS, 83/513/EHS, 84/156/EHS, 84/491/EHS a další

²⁰ zákony č. 114/1992 Sb., č. 16/1997 Sb.

²¹ zákon č. 157/1998 Sb.

- směrnice 76/769/EHS o omezení uvádění na trh a používání nebezpečných látek a přípravků
- směrnice 67/548/EHS o klasifikaci, balení a označování nebezpečných látek

PREVENCE ZÁVAŽNÝCH HAVÁRIÍ²²

- směrnice 96/82/ES o kontrole nebezpečí závažných havárií s přítomností nebezpečných látek

NAKLÁDÁNÍ S GENETICKY MODIFIKOVANÝMI ORGANISMY²³

- směrnice 2001/18/ES o záměrném uvolňování geneticky modifikovaných organismů do životního prostředí a o zrušení směrnice Rady 90/220/EHS
- směrnice 90/219/EHS o uzavřeném nakládání s geneticky modifikovanými organismy

OCHRANA PŘED HLUKEM²⁴

- směrnice 2002/49/ES o hodnocení a kontrole hluku v životním prostředí
- směrnice 2000/14/ES o emisi hluku do životního prostředí ze zařízení používaných ve venkovním prostoru
- směrnice 86/594/EHS o hluku šířeném vzduchem a vyzařovaném domácími spotřebiči.

GEOLOGICKÉ PRÁCE A HORNÍ PRÁVO²⁵

- směrnice 94/22/ES, o podmínkách udělování a užívání povolení k vyhledávání, průzkumu a těžbě uhlovodíků

EKONOMIKA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

- nařízení (ES) č. 761/2001 o dobrovolné účasti organizací v systému řízení a auditu z hlediska ochrany životního prostředí (EMAS)
- nařízení (ES) č. 1655/2000 o finančním nástroji pro životního prostředí (LIFE)
- nařízení (ES) č. 1980/2000 o revidovaném systému udělování ekoznačky Společenství

ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDNÍHO DVORA

Úloha Evropského soudního dvora (resp. Soudu prvního stupně) je při dotváření norem komunitárního práva nezapustitelná. ESD má za úkol právo nejen nalézat, má též vyplňovat mezery v právu. V roli „institucionalizovaného legislátora“ v takovém případě ESD v mezích věcí, které jsou mu předloženy k projednání, a v souladu s komunitárním právem vytváří soudcovské právo (case law), které působí jako další pramen komunitárního práva. Závaznost názoru ESD pro řízení v ostatních věcech podobného charakteru není přitom výslovně stanovena, přesto je s ohledem na zásadu první jistoty a zásadu rovnosti zpravidla dodržován.

V oblasti ochrany životního prostředí se judikatura ESD živě rozvíjí, a to jak z hlediska překážek volnému pohybu zboží zdůvodňovaných ochranou životního prostředí, tak při interpretaci norem sekundárního práva. Příkladem prvního typu rozhodnutí z nedávné doby je rozsudek ESD ze dne 27. února 2003 ve věci C-389/00 Komise versus Německo. ESD v tomto řízení rozhodl, že požadavek německého práva uhradit při každé přeshraniční přepravě odpadů poplatků do německého Fondu solidarity je v rozporu s čl. 23 a 25 SES. Příkladem rozsudků dotvářejících některou z norem sekundárního práva je série rozsudků interpretujících definici pojmu „odpad“, který směrnice 75/442/ES definuje stručně jako „látku nebo předmět, kterého se držitel zbavuje, má v úmyslu se zbavit nebo je povinen se zbavit“²⁶.

OSTATNÍ PRAMENY

Kromě doposud uváděných pramenů práva je komunitární právo obsaženo v několika dalších pramenech. Jedním z nich je obyčej, který však nehraje významnější úlohu²⁷. Nepoměrně významnějším pramenem komunitárního práva jsou mezinárodní smlouvy, které jsou trojího druhu: a) smlouvy uzavřené (samotným) Společenstvím s třetími státy, b) smlouvy mezi Společenstvím a členskými státy na jedné straně a třetími státy na straně druhé, c) smlouvy mezi (samotnými) členskými státy a třetími zeměmi²⁸. Pro oblast ochrany životního prostředí je typické, že k mezinárodním

²² zákon č. 353/1999 Sb.

²³ zákon č. 153/2002 Sb.

²⁴ nařízení vlády č. 9/2002 Sb.

²⁵ zákony č. 62/1988 Sb., č. 44/1988 Sb.

²⁶ Srov. C-206/88 a C-207/88 *G Vessosso a G Zanetti* [1990] E.C.R. I-1461; C-359/88 *E Zanetti* [1990] E.C.R. I-1509; C-442/92 *Komise v Německo* [1995] E.C.R. I-1097; C-304/94, C-330/94, C-342/94 a C-224/95 *Euro Tombesi a další* [1997] E.C.R. I-3561 [1998] *Env. L.R.* 59; C-418/97 a C-419/97 *ARCO Chemie Nederland* [2000] E.C.R. I-4477; C-9/00 *Palin Granit Oy*; C-444/00 *Mayer Parry Recycling Limited*

²⁷ Za obyčej lze patrně považovat i známé Lucemburské ujednání o jednomyslnosti rozhodnutí.

²⁸ Těmto smlouvám přiznává ESD postavení pramene komunitárního práva zavazujícího Společenství jen zcela výjimečně.

²⁹ Podle čl. 300 odst. 7 SES však i takové mezinárodní smlouvy zavazují vedle orgánů Společenství i členské státy.

smlouvám přistupuje Společenství a k jejich provedení na území členských států vydává akty komunitárního práva²⁹. Jako příklad lze uvést Vídeňskou úmluvu o ochraně ozónové vrstvy a Montrealský protokol o látkách, které porušují ozónovou vrstvu. K oběma mezinárodním dokumentům přistoupilo Společenství rozhodnutím Rady 88/540/EHS ze dne 14. října 1988 a následně provedlo nařízením Rady (EHS) č. 594/91 ze dne 4. března 1991 o látkách porušujících ozónovou vrstvu (dnes nařízení č. 2037/2000).

Mgr. David Hadroušek, LL.M., odbor legislativní

POUŽITÁ LITERATURA:

Tichý, L., aj., *Evropské právo*, 1. vyd. Praha C. H. Beck 1999

T. C. Hartley, *The Foundations of European Community Law*, 3rd edition, Oxford University Press 1994

SUMMARY

The article gives an overview of legal sources of the Community law. It names founding treaties, amendments to those treaties and accession treaties as sources of a so-called primary law and outlines rules on the protection of environment contained therein. It also points out several key provisions contained in the treaty by which the Czech Republic and other countries shall become a Member State of the European Union. General principles of law are then discussed quite shortly before going over to the secondary law, which is a source of most of the rules of environmental acquis. The types of sources of secondary law (regulations, directives, decisions) are described and, then, an overview of specific acts in various fields of environmental protection is given. It then underlined that European Court of Justice's case-law is another important source of the Community law, whereby the Court acts as a Community legislator of sorts and fills in what has been omitted by rules of the secondary law. In the end, legal custom and international treaties are shortly discussed.

David Hadroušek, LL.M., odbor legislativní

Komisařka životního prostředí EU Wallströmová navštívila Českou republiku v srpnu 2002, aby se osobně seznámila s následky povodní.

Foto archiv MŽP

CARDIFFSKÝ PROCES V EVROPSKÉ UNII

Integrace požadavků ochrany životního prostředí do ostatních, sektorových politik se stala prioritou Evropské unie již od konání Summitu země v Rio de Janeiro v roce 1992. Byla jedním z klíčových mechanismů při naplňování 5. akčního programu pro životní prostředí a je jedním ze strategických přístupů 6. akčního programu.

Tzv. cardiffský proces integrace požadavků ochrany životního prostředí vznikl za účelem postavení politiky životního prostředí na úroveň mnohem rozpracovanějším sociálním a hospodářským politikám, a to s cílem urychleného přechodu na dráhu udržitelného rozvoje. Byl zahájen na zasedání Evropské rady v Cardiffu v červnu 1998.

Již v roce 1993 Komise přijala vnitřní sdělení týkající se mechanismů potřebných k zabezpečení integrace požadavků ochrany životního prostředí do přípravy a posléze realizace politik, legislativy a financování. Konkrétní závazek integrovat požadavky ochrany životního prostředí do přípravy a realizace ostatních politik Společenství byl přijat podepsáním Amsterodamské smlouvy v roce 1997, přičemž tato integrace je chápána jako jeden z nástrojů dosahování udržitelného rozvoje (článek 6 Smlouvy o Evropských společenstvích). Touto smlouvou se tedy politika ochrany životního prostředí zařadila mezi základní politické oblasti EU.

Za účelem přivedení článku 6 do praxe předložila Komise na zasedání Evropské rady v Lucemburku v prosinci 1997 velmi všeobecné směrnice pro integraci požadavků ochrany životního prostředí do dalších politik, na jejichž základě byla poté požádána o přípravu strategie k integraci požadavků ochrany životního prostředí.

Komise proto na zasedání Evropské rady v Cardiffu v červnu 1998 představila strategický dokument obsahující směrnice pro integraci požadavků ochrany životního prostředí do dalších politik. Ústředním bodem bylo posouzení všech iniciativ Společenství z hlediska jejich dopadů na životní prostředí a vzetí tohoto v úvahu při politickém rozhodování, jejich konkretizace v sektorových integračních strategiích, označení prioritních opatření a pravidelné vyhodnocování pokroku. Celý proces tak staví a je v souladu s naplňováním 5. akčního programu pro životní prostředí, který byl hlavní reakcí Evropské unie na přijetí Agendy 21.

Evropská unie si tak v Cardiffu uložila ambiciózní cíl své společné politiky, a to když ve svém prohlášení potvrdila že „... zdravé životní prostředí je to nejdůležitější pro kvalitu života. Naše ekonomiky musí sloučit blahobyt s ochranou životního prostředí“. Toto pojetí znovu potvrdilo, že integrace požadavků na ochranu životního prostředí do ostatních politik Společenství musí být chápána jako součást dosahování udržitelného rozvoje.

Navíc Evropská rada vyzvala všechny relevantní útvary Společenství, aby vypracovaly své vlastní strategie pro integraci požadavků na ochranu životního prostředí do svých politik, a to počínaje energetikou, zemědělstvím a dopravou. Tyto tři dílčí strategie byly předloženy a schváleny na zasedání Evropské rady v Helsinkách v prosinci 1999. Zde byl také opětovně potvrzen závazek k udržitelnému rozvoji a k inte-

graci požadavků na ochranu životního prostředí do ostatních politik jako jeho nástroje. Komise byla vyzvána, aby v roce 2001 předložila již komplexní strategii, pokud možno s časovým harmonogramem dalších opatření a souborem ukazatelů, pro jednotlivá odvětví a aby připravila návrh dlouhodobé strategie vzájemně provázaných politik ekonomicky, sociálně a environmentálně udržitelného rozvoje. Proces byl rozšířen také na průmysl, vnitřní trh, rozvojovou spolupráci, rybolov, všeobecné záležitosti a finanční záležitosti.

Na zasedání Evropské rady v Göteborgu v červnu 2001 byla předložena komplexní strategie integrace požadavků na ochranu životního prostředí a bylo provedeno komplexní zhodnocení cardiffského procesu. Rada rozhodla, že implementace integračních strategií bude dále posílena a tyto strategie budou pravidelně vyhodnocovány, přezkoumávány a monitorovány a v případě potřeby revidovány. Byla přijata Strategie EU k udržitelnému rozvoji. Vyhodnocování integračních strategií se tak plynule stalo integrální součástí hodnocení implementace Strategie k udržitelnému rozvoji.

Cardiffský proces se ukázal být v řadě oblastí vcelku úspěšným, jelikož přivedl do praxe článek 6 Amsterodamské smlouvy a navíc zcela nepochybně přivedl problematiku ochrany životního prostředí do všeobecného politického povědomí. Přispěl ke zvyšující se politické expozici integrace požadavků na ochranu životního prostředí, která je nyní diskutována na nejvyšší politické úrovni. Nakonec také pomohl posílit environmentální dimenzi alespoň v některých sektorech (např. doprava, energetika a politika ke zmírňování klimatické změny). Určitou míru zklamání však lze spatřovat v malém pokroku této integrace v ostatních sektorech, navíc je stále více zdůrazňována skutečnost, že jestliže chceme dosáhnout plné integrace požadavků na ochranu životního prostředí do ostatních politik, je k tomu potřeba politického závazku na nejvyšší úrovni, jelikož dosahování udržitelného je dlouhodobý kontinuální proces.

Důležitost integrace je opětovně potvrzena v 6. akčním programu pro životní prostředí, který určuje, že „integrace požadavků na ochranu životního prostředí do dalších politik musí být prohloubena“, a to s cílem dosahování udržitelného rozvoje.

Další revize 9 již existujících integračních strategií bude nadále probíhat v rámci sledování naplňování Strategie EU k udržitelnému rozvoji.

Mgr. Iveta Koňakovská, odbor strategií

RÉSUMÉ:

The Cardiff process of the integration of the environmental considerations and requirements into the policies and strategies of other sectors, in particular of economic and social, was started in the European Union in June 1998 in Cardiff.

The Cardiff process, that is now undergoing a revision, has proved itself to be important instrument not only to promote the protection of the environment, but also to enhance the principles of sustainable development.

Iveta Koňakovská, Department of Strategies

DOPAD VSTUPU ČESKÉ REPUBLIKY DO EVROPSKÉ UNIE NA PRÁCI ČR V MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍCH

Evropská unie tradičně a soustavně věnuje mimořádnou pozornost záležitostem životního prostředí i na mezinárodních fórech. Aktivně se účastní činnosti mezinárodních organizací zaměřených na podporu udržitelného rozvoje a ochranu životního prostředí (např. Programu OSN pro životní prostředí – UNEP, Komise OSN pro udržitelný rozvoj – CSD). Evropská unie spoluvytváří „environmentální profil“ řady dalších organizací svým zaměřením mnohem komplexnějších (např. Evropské hospodářská komise Organizace spojených národů – EHK OSN, Rady Evropy – RE, Světové obchodní organizace – WTO, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj – OECD). Na všech úrovních multilaterální spolupráce sleduje překlenutí sektorálního přístupu řešení problémů a integraci aspektů udržitelného rozvoje, resp. hledisek ochrany životního prostředí a zdraví do všech oblastí lidské činnosti. Od počátku roku 2003, kdy se předsednictví Evropské unie ujalo Řecko, je na těchto fórech důsledně uplatňována tzv. „zelená diplomacie“. Očekává se, že tato průřezová politika, orientovaná na pro-aktivní přístup, prevenci a odpovědnost za životní prostředí, vytvoří páteř zahraniční politiky Evropských společenství, prosazované i v mezinárodních organizacích.

Do května 2003 mohla Česká republika tento trend sledovat z vnějšího pohledu, třebaže v duchu zásad předvstupní spolupráce své postoje na mezinárodních jednáních vždy koordinovala se stanovisky a pozicemi Evropské unie. Pouze zpovzdálí (a ve výjimečných případech ze statutu ad hoc pozorovatele) mohla sledovat složitou proceduru koordinačních jednání mezi členskými státy, usilujících o formování konsolidované a konsensuální pozice Evropské unie ke klíčovým projednávaným otázkám. Na míře konsensu mezi členskými zeměmi často záviselo a závisí, zda a jak se podaří společnou pozici Evropské unie prosadit proti nezářádku odlišnému názoru zemí spolupracujících v jiných regionálních uskupeních.

Podpisem smlouvy o přistoupení k Evropské unii dne 16. dubna 2003 se pro Českou republiku mnohé změnilo. Od 1. května 2003 je zvána, aby se v postavení pozorovatele účastnila všech přípravných, průběžných i hodnotících koordinačních jednání států Evropské unie. První zkušenost tohoto druhu je svázána s 5. konferencí ministrů životního prostředí „Životní prostředí pro Evropu“, která se konala v ukrajinském Kyjevě ve dnech 21. – 23. května 2003. Zjednodušeně řečeno – přibyl nový rozměr odpovědnosti. Bylo svým způsobem jednodušší vystupovat jménem České republiky a hájit její zájmy samostatně, byť v rámci koor-

dinaci s Evropskou unií. Kyjevská konference přenesla „boj o české zájmy“ obrazně z Kyjeva do Bruselu – na tvrdá, mnohdy vzrušená a pro některé země i bolestná jednání o společné pozici Evropské unie. Zatímco v Bruselu by teoreticky mohl delegát ČR „jít proti všem“ (samozřejmě měli patřičné argumenty, aby ostatní přesvědčil), na vlastním jednání by se musel podřídit společné disciplíně a podporovat (i když třeba jen mlčením) dohodnutou společnou pozici i v případě, kdy by pro ČR nebyla zcela optimální. Naštěstí v případě Kyjevské konference taková situace nenastala – naopak. Návrhy ČR, přednesené v Bruselu a podpořené ostatními zeměmi, byly v Kyjevě prosazeny mnohem snadněji, než by tomu bylo v případě samostatného postupu.

Rozšíření Evropské unie vyvolává v mezinárodních organizacích mnohé otázky: Jak ovlivní tak početný blok zemí se sdílenými zásadními prioritami, s harmonizovanou legislativou a kompatibilními procedurálními postupy rozhodování na „velkých mezinárodních fórech“? Nepovede mechanismus komplikovaných koordinací rozšířené Evropské unie k těžkopádnosti a zdlouhavosti již tak obtížných jednání? Nebude mít důsledně uplatňování pravidla prezentace společných pozicí předsednickou zemí (které je běžné např. v OSN a v EHK OSN a nikoliv např. v OECD) za následek přítomnost „mlčících delegací“ a ochuzení diskusí? Odpověď na otázky dají až následující měsíce, kdy možnosti „statutu pozorovatele“ využije zřejmě více vstupujících zemí, než tomu bylo v případě Kyjevské konference (tam se v plném rozsahu účastnila pouze ČR, která se stala respektovaným partnerem, jehož návrhy byly přijímány se stejnou vážností jako ty, které přednášely členské země).

V každém případě vedla zkušenost z Kyjevské konference k poznání, že nové členské země nemusejí mít obavu ze „snížení možnosti prosadit svůj názor“ v činnosti mezinárodních organizací. Budou-li se účastnit jednání důkladně připravení delegáti s patřičným jazykovým vybavením, možnost uplatnit stanovisko České republiky na mezinárodních fórech se naopak výrazně zlepší. Chce to „jen“ jedno: věnovat práci v mezinárodních organizacích soustavnou pozornost, vytipovat prioritní zájmy České republiky, které hodlá v jejich činnosti prosazovat, a usilovat o neustálé zvyšování odborné a jazykové úrovně delegátů.

Ing. Helena Čížková, Ph.D.,

zástupkyně ředitelky odbor strategií

Ing. Klára Quasnitzová,

zástupkyně ředitele odboru globálních vztahů

RÉSUMÉ:

The European Union is one of the key players of the global and regional international environmental relations and of sustainable development agenda. The EU is a promoter of integration of sustainable development and of the environmental consideration into other sectors policies, is pushing ahead the goals of so called „green diplomacy“.

The Czech Republic that until now closely co-ordinated its positions with the EU member states is becoming full EU member and will start to play also its part in defining the EU

common positions on international forums. It depends only on the Czech Republic and its experts' capabilities how efficient and successful will be the promotion of the Czech national interests through the EU common policy in global, regional and sub-regional negotiations.

Helena Čížková,

Deputy Director of the Department of Strategies

Klára Quasnitzová,

Deputy Director of the Department of Global Relations

5. CELOEVROPSKÁ KONFERENCE MINISTRŮ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V KYJEVĚ V ROCE 2003

KJÓTSKÝ PROTOKOL A MOŽNOSTI OBCHODOVÁNÍ S EMISEMI SKLENÍKOVÝCH PLYNŮ V RÁMCI ROZŠÍŘENÉ EVROPSKÉ UNIE

KJÓTSKÝ PROTOKOL A ZÁVAZKY REDUKCE EMISÍ SKLENÍKOVÝCH PLYNŮ

V roce 1997 byl v japonském Kjótu při třetí konferenci smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (United Nations Framework Convention on Climate Change – UNFCCC) přijat tzv. Kjótský protokol, který vyspělé industrializované země zavazuje ke konkrétním redukčním cílům v oblasti emisí skleníkových plynů. Mezi tyto země patří jak stávající země EU (EU-15), tak samozřejmě i země střední a východní Evropy včetně České republiky. Cíl redukce emisí v České republice je 8% pokles agregovaných emisí skleníkových plynů v tzv. prvním kontrolním období Protokolu (pětileté období 2008 – 2012) v porovnání s výchozím rokem 1990.

Na konstrukci závazků je však důležitý jeden zajímavý moment – stávající země EU-15 mají jednotlivě redukční cíl taktéž 8% v porovnání s rokem 1990 a lze tak říci, že i EU-15 jako celek má cíl 8%. Na této logice je postaveno určité speciální ošetření závazku EU, který je v příloze Protokolu takto uveden (jinými slovy kromě závazků jednotlivých členských států má závazek i Unie jako celek). Důvodem této na první pohled komplikované a zbytečné konstrukce je to, že takto definovaný závazek dává EU jistou míru flexibility v tom, že může závazky jednotlivých členských zemí rozdělit jinak než jak je pro jednotlivé země definuje Protokol (s odlišnou angažovaností jednotlivých zemí), nicméně tak, aby byl splněn celkový cíl EU. V případě splnění celkového závazku EU tak nebude v rámci kontroly plnění Protokolu přihlíženo k závazkům jednotlivých členských států samostatně. Tato flexibilita (která byla v rámci EU negociována a následně přijata formou dokumentu „Burden Sharing Agreement“) tak umožnila v rámci EU přerozdělit závazky tak, aby na státy s méně výkonnou ekonomikou dolehlo plnění celkového závazku méně, než na státy, které jsou na tom ekonomicky lépe či se dobrovolně hlásí k přísnějším cílům v oblasti snižování emisí. Proto mají některé členské státy (např. SRN, Dánsko) cíle výrazně přísnější než je „kjótských“ 8%, naopak jiné státy (např. Španělsko, Portugalsko) mají závazky méně přísné.

Tento přístup nicméně nic nemění na pozici České republiky (a dalších přístupových zemí), které v době prvního kontrolního období již budou členy Evropské unie. Nové členské země si v plnění Protokolu ponechávají svůj kjótský závazek a nestávají se součástí evropské „bubliny“, protože

jednání o závazcích prvního kontrolního období jak na úrovni Protokolu, tak i na úrovni EU již nebudou znovu otevírána.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že určité přerozdělení závazku redukce emisí v rámci EU se České republiky nijak zvlášť nedotýká. Z hlediska závazků samotných je to samozřejmě pravda, nicméně logika tohoto přístupu je zásadní při přípravě mechanismů snižování emisí skleníkových plynů, do kterých již ČR jako nový členský stát zapojena bude.

NÁSTROJE REDUKCE EMISÍ SKLENÍKOVÝCH PLYNŮ V EU

V podstatě od samotného počátku bylo zřejmé, že splnění daného emisního cíle nebude pro členské státy EU jednoduché. Tuto situaci částečně řeší výše zmíněný Burden Sharing Agreement, který přerozděluje břemeno redukce emisí tak, aby se na něm více podílely výkonnější ekonomiky či ekonomiky, které mají dobrý potenciál redukce (což byl příklad SRN, které do značné míry těží z připojení bývalého východního Německa), nicméně i tak se ukazuje, že řada zemí se místo „přibližování“ k jejich závazku naopak od tohoto cíle vzdaluje.

Vzhledem k tomu, že emise skleníkových plynů jsou produkovány zdroji napříč ekonomikou (energetika, průmysl, zemědělství, doprava, rezidenční sektor atd.), je třeba využívat i různých nástrojů a politik, protože nelze spoléhat na jedno univerzální řešení. V rámci klimatického programu EU (European Climate Change Programme) je tak uvažována řada opatření, která zahrnují mimo jiné podporu obnovitelných zdrojů energie, úspor energie, kogenerace, podpory zavádění nových technologií či opatření v sektoru dopravy a zemědělství. Mezi klíčové nástroje však jednoznačně patří systém obchodování s emisemi skleníkových plynů.

OBCHODOVÁNÍ S EMISEMI SKLENÍKOVÝCH PLYNŮ

Při diskusi mechanismu obchodování s emisemi skleníkových plynů je třeba odlišit dvě základní, odlišné, nicméně úzce související roviny.

Obchodování s emisemi skleníkových plynů patří spolu s projekty JI a CDM mezi tzv. flexibilní mechanismy Kjótského protokolu a je upraveno ve článku 17. Vzhledem k tomu, že signatáři Protokolu jsou státy, jedná se o obchodování na úrovni států (resp. vlád).

Obchodování s emisemi může být ale samozřejmě též mechanismem na národní úrovni. Má-li totiž daný stát snižovat emise skleníkových plynů (v souvislosti s plněním závazků Protokolu), může, zjednodušeně řečeno, situaci řešit realizací opatření ke snižování emisí na svém území (domácí opatření), nebo řešit situaci v rámci obchodování s emisemi na mezinárodní úrovni (flexibilní mechanismy Protokolu). V případě domácích opatření jde v zásadě o to, jak snížit emise z jednotlivých zdrojů, kterých je napříč ekonomikou, jak již bylo řečeno výše, celá řada. Příslušná vláda tak může využít celé řady nástrojů či opatření, které mohou sahát od opatření administrativního charakteru (administrativní rozhodnutí o redukci emisí u jednotlivých zdrojů, zákazy apod.) až po opatření využívajících ekonomických nástrojů (daňové nástroje, obchodování).

Obchodování s emisemi tedy může být národním (domácím) nástrojem redukce emisí, kdy je závazek státu určitým způsobem přesunut na jednotlivé zdroje. Vzhledem k tomu, že obchodování lze (a ekonomicky má smysl) aplikovat na takové zdroje emisí, které splní určité charakteristiky (velikost, měřitelnost emisí, kontrolovatelnost, administrativní složitost systému), jde obvykle o určení skupiny klíčových zdrojů, které jsou zařazeny do systému obchodování, přičemž zbývající zdroje emisí (zdroje zařazené do obchodování představují pouze určitý podíl na celkových emisích) jsou regulovány jiným způsobem. Kjótský protokol toto obchodování na národní úrovni nijak nereguluje a je tak plně v kompetenci vlády toho kterého státu.

OBCHODOVÁNÍ V RÁMCI EU

Situace se stává složitější v případě obchodování na úrovni EU. Vzhledem k tomu, že jak teoretické, tak i praktické zkušenosti (obchodování s SO₂ v USA) ukazují, že mechanismus obchodování může přinést při plnění celkového emisního cíle výrazné úspory nákladů (tím, že tržní mechanismus zajistí redukci emisí u těch zdrojů, kde je to nejlevnější), je logické, že je zájem využít tohoto přístupu i v případě plnění závazku EU.

V této souvislosti byla připravena směrnice, která obchodování s emisemi skleníkových plynů na úrovni podniků upravuje. Jak již bylo popsáno výše, je třeba závazek EU chápat jako závazek EU-15 jako celku (bublina) a obchodování na úrovni podniků tedy v tomto smyslu představuje „domácí“ opatření, nejedná se o kjótský nástroj v pravém slova smyslu, přestože je cílem obchodování splnění kjótského cíle redukce emisí a k obchodům bude docházet mezi podniky z různých členských států. Rozšíření prostoru na obchodování na celé území EU poskytuje možnost využít většího potenciálu pro redukce emisí, resp. většího rozptýlu nákladů na snížení emisí a tak šetřit náklady spojené s plněním celkového emisního cíle.

Situace se však stává komplikovanější v případě rozšíření EU o nové členské státy včetně České republiky. Jak již bylo řečeno výše, tyto země si ponechávají svůj závazek emisí v rámci Protokolu, nestávají se tedy součástí evropské bubliny. Hovořit v této souvislosti o „domácím“ obchodování již tedy není tak jednoduché, protože zatímco v rámci bubliny stávají-

ci EU to své opodstatnění má, v případě rozšířené EU již ke zřejmé interakci s kjótským systémem dochází. Otázka zdali obchodování s emisemi skleníkových plynů na úrovni podniků mezi stávajícími a novými členskými státy představuje domácí či mezinárodní opatření je tak samozřejmě na místě, přičemž představuje poměrně zapeklitý oříšek, který když nic jiného, tak pro laika komplikuje chápání celého systému opatření, především v porozumění rozdílu mezi obchodováním v rámci EU a v rámci Protokolu.

SMĚRNICE O OBCHODOVÁNÍ

Přes všechny komplikace však zůstává faktem, že začátkem července byla na úrovni EU schválena směrnice, která definuje systém obchodování s emisemi skleníkových plynů na podnikové úrovni. Základní elementy směrnice lze shrnout následovně:

- Systém bude spuštěn již od roku 2005 v tzv. zahřívací, nicméně povinné tříleté fázi (2005–2007). Cílem je odzkoušení a odladění systému pro další období, která se již logicky budou krýt s pětiletými kontrolními obdobími Protokolu (2008–2012). Nové členské státy se do systému musí zapojit od začátku (tj. od 1.1.2005).
- Zpočátku se systém zaměřuje na klíčové sektory z hlediska emisí jako je energetika, metalurgie, rafinérství, papírenský průmysl apod. Jak sektory, tak i velikostní kategorie zdrojů pro povinné zařazení do systému obchodování jsou směrnicí jednoznačně definovány.
- V první fázi bude jediným plynem zařazeným k obchodování oxid uhličitý, zařazení dalších plynů bude zvaženo později.
- Každý zdroj zařazený do systému musí obdržet tzv. povolení (permit), který je vázán na splnění určitých požadavků (např. monitoring a reporting emisí), zdroj se zároveň zavazuje nevypustit více emisí, než kolik drží povolenek. Zde je zřejmá vazba na směrnici IPPC, kdy je možno toto povolení vydávat v rámci integrovaného povolení v rámci IPPC (směrnice o obchodování novelizuje směrnici IPPC).
- Obchodovatelnou komoditou bude povolenka (allowance), která bude přenosná a bude svého držitele opravňovat k vypuštění jedné tuny emisí CO₂ ekvivalentu v daném roce.
- Prvotní alokace povolenek na jednotlivé zdroje bude provedena pomocí tzv. Národního alokačního plánu, který bude identifikovat jednotlivé zdroje emisí a množství povolenek, které obdrží. Tento plán musí být schválen Evropskou komisí, která jej bude posuzovat jak z hlediska ochrany životního prostředí, tak i z hlediska hospodářské soutěže a nedovolené státní pomoci. V této souvislosti je třeba říci, že Evropská komise klade na nenařování jednotného trhu a konkurenceschopnosti značný důraz. Povolenky budou podnikům přidělovány zdarma, v případě zájmů může stát v pozdějších obdobích využít mechanismu aukce.
- V případě, že zdroj vypustí více emisí, než kolik drží povolenek, bude na něho uplatněn systém sankcí včetně pokuty za každou tunu emisí, která nebude kryta povolen-

kou. Výše pokuty je značná – v první fázi 40€, v dalším období dokonce 100€. Vzhledem k tomu, že výše pokuty pravděpodobně velmi výrazně přesáhne ceny povolenek na trhu, lze očekávat, že k uplatnění sankcí nedojde (podniky potřebné povolenky raději, byť na poslední chvíli, dokoupí).

IMPLEMENTACE SMĚRNICE V ČESKÉ REPUBLICCE

Přestože výše uvedené elementy směrnice představují pouhý nástin jejího obsahu ve smyslu základních prvků, je z něho zřejmé, že se jedná o poměrně revoluční (což platí pro EU jako celek) nástroj regulace znečištění. Je potěšitelné, že při potřebě dosahování konkrétního environmentálního cíle byl jako klíčový nástroj zvolen nástroj ekonomický.

Z pohledu České republiky lze říci, že máme omezené zkušenosti s nástroji v oblasti emisí skleníkových plynů, protože dosud nebyly předmětem regulace. Je tedy třeba získávat zkušenosti i v oblastech, které na první pohled s obchodováním jako takovým nesouvisí (sběr a dostupnost dat o emisích jednotlivých podniků, kontrola, právní povaha povolenky atd.). Klíčové body implementace směrnice lze zjednodušeně shrnout následovně:

1. Legislativní zakotvení směrnice v právním řádu České republiky. Je třeba analyzovat jakým způsobem bude obchodování do právního systému zakomponováno a následně iniciovat změny či vytvoření příslušných právních norem, včetně vzniku autorit, které budou nad obchodováním a úkony s tím souvisejícími dohlížet.
2. Příprava dat pro sestavení Národního alokačního plánu. Prvotní alokace povolenek proběhne na základě historických emisí. Je třeba získat jmenovitý seznam podniků zařazených do systému obchodování a následně data, která budou použita pro přidělení povolenek. V rámci přidělování povolenek je třeba řešit i otázky související s výstavbou či spuštěním nových zdrojů (nemají historické emise), ošetření těch zdrojů, které emise snížily dobrovolně (tudíž by při přidělení byli znevýhodněni oproti těm, co emitovali více) a řady dalších problémů. Je třeba, aby jak data, tak i alokační plán samotný byl konsistentní a obhajitelný před Evropskou komisí. Samozřejmě je potřebná akceptace ze strany zdrojů samotných.
3. Příprava mechanismu sběru dat při fungování systému a jejich ověřování a kontrola. Je třeba připravit systémový přístup k reportingu dat o emisích skleníkových plynů, řešit metodické problémy (např. technologické emise) a v neposlední řadě též dostupnost dat a jejich ochranu proti zneužití.
4. V neposlední řadě je třeba řešit i další oblasti, jako je příprava systému registrů, evidujících přesuny emisních povolenek mezi jednotlivými zdroji, daňové a administrativní souvislosti obchodování atp.

Vzhledem k časovému prostoru (Národní alokační plán má být předložen Evropské komisi do konce května roku

2004, obchodování samotné bude zahájeno 1. ledna 2005) se jedná o značně obtížný úkol, který se musí stát prioritou Ministerstva životního prostředí.

V této souvislosti se předpokládá jak úzká spolupráce mezi jednotlivými útvary Ministerstva životního prostředí, tak i s Ministerstvem průmyslu a obchodu a v neposlední řadě též s podniky samotnými. Během léta bude ustavena pracovní skupina se zástupci klíčových sektorů a podniků, kde budou jednotlivé detaily jak alokačního plánu, tak i směrnice jako takové diskutovány. Zástupci Ministerstva životního prostředí se účastní expertních jednání Evropské komise a mají tak možnost navázat kontakty či spolupráci s příslušnými odborníky jak na úrovni Evropské komise, tak i experty členských států.

ZÁVĚR

Co říci na závěr? Změna klimatu je z pohledu politiky životního prostředí pro EU rozhodně nosným tématem a lze očekávat, že jím zůstane ještě po řadu let či desetiletí.

Návrh směrnice o obchodování je v některých bodech poplatný době vzniku (EU-15) a dostatečně nereflektuje odlišnou pozici kandidátských zemí, především v tom smyslu, že tyto země svůj Kjótský cíl plní a tudíž na národní úrovni nepotřebují emise skleníkových plynů dále snižovat. Na druhou stranu však obchodování představuje určitou výzvu jak z pohledu získávání cenných zkušeností ze zapojení do mezinárodního obchodu s emisemi, tak i určité optimalizace redukce emisí (možnost odprodeje ušetřených emisních povolenek).

Každopádně se jedná o oblast, kde je třeba navázat spolupráci jak na úrovni státní správy, tak především na úrovni podniků. Je zřejmé, že jak zájmy státní správy, tak i podniků jsou navzájem velmi blízké a lze říci, že je v zájmu všech nastavit systém obchodování v České republice co nejlépe. Snad se to přes časovou tíseň podaří.

*Ing. Tomáš Chmelík,
vedoucí samostatného oddělení změny klimatu*

RÉSUMÉ:

One of the priorities for the European Union is to meet the obligations under the Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) and to create such mechanism inside of the European Union that will lead to energy savings, sustainable use of natural resources etc.

For the Czech Republic, as future new EU member, the climate change agenda has become most important not only from the national point of view, but also from the point of contributing to the common EU climate change policy.

Tomáš Chmelík, Head of the Department of Climate Change

STATISTICKÁ SLUŽBA V ČESKÉ REPUBLICĚ V OBLASTI ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ VE VZTAHU K EVROPSKÉ UNII A K DALŠÍM MEZINÁRODNÍM ORGANIZACÍM

Zdroj statistických údajů o stavu a problematice životního prostředí v ČR lze rozdělit

na dva prameny. Pro první je charakteristický původ dat z různých institucí, odborných pracovišť či vědeckých ústavů, které provádějí pravidelná pozorování, měření nebo soustavný monitoring prvků životního prostředí. Hlavními představiteli této skupiny dat jsou ukazatele kvality ovzduší a vod, vodní zdroje, ochrana přírody a krajiny, využití krajiny apod. Do druhé skupiny environmentálních dat patří ty ukazatele stavu životního prostředí, které nejsou předmětem činnosti odborných pracovišť, ale pro jejich povahu na ně lze uplatnit standardní metody statistického zjišťování. Tímto způsobem jsou v ČR získávána data o výdajích na ochranu životního prostředí, o produkci a nakládání s odpady, o zásobování obyvatel pitnou vodou a o čištění odpadních vod.

Statistická zjišťování provádí Český statistický úřad (ČSÚ). Profesionalitu environmentálních statistických šetření zajišťují příslušně odborně kvalifikovaní pracovníci odboru statistiky zemědělství a životního prostředí. Každé statistické šetření musí být zakotveno v dokumentu „Program statistických zjišťování“, schváleném Legislativní radou vlády. Kromě ČSÚ mají v ČR oprávnění provádět statistická zjišťování i rezortní ministerstva. Ministerstvo životního prostředí tak získává data o poplatcích za znečišťování životního prostředí.

Statistické údaje o složkách a o problematice životního prostředí slouží jako významný podklad pro formulování státní politiky životního prostředí. Na základě těchto statistických údajů je rovněž zpracovávána Zpráva o životním prostředí v ČR, kterou každoročně předkládá ministr životního prostředí vládě a parlamentu ke schválení a projednání. Kromě toho je řada dat publikována v různých ročenkách, jejichž prostřednictvím tak získávají přístup k environmentálním informacím nejen orgány státní správy, ale i odborná a laická veřejnost.

Vedle tuzemského zájmu o využití environmentálních dat je pochopitelně projevován i zájem ze strany mezinárodních institucí a organizací, zejména poté, kdy se ČR stala členem OECD a v blízké době také EU. Proto ČR poskytuje hodnoty hlavních ukazatelů stavu a vývoje životního prostředí i statistickému úřadu Evropské unie (EUROSTAT)

a dále také OECD, Evropské agentuře životního prostředí (EEA), OSN a Světové bance.

Statistický úřad Evropské unie EUROSTAT, jako jedno z generálních ředitelství Evropské komise se sídlem v Lucemburku, je organizačně složeno ze 6 direktorátů označených písmeny A až F, každý direktorát zajišťuje jiný okruh statistik. Pro statistiku životního prostředí a udržitelného rozvoje je ve struktuře EUROSTATU založen samostatný útvar F3 s 21 pracovníky. Je začleněn do direktorátu F se souhrnným zaměřením na statistiku zemědělství, životního prostředí, potravin a regionů.

Normou pro rozsah ukazatelů, které mají členské země EU poskytovat EUROSTATU, je periodicky aktualizovaný materiál „Statistical Requirement Compendium“. V přípravném období na vstup ČR do EU prošla česká environmentální statistika procesem harmonizace s požadavky EUROSTATU s cílem zajistit pravidelný sběr dat v rozsahu daném Compendiem a v příslušné kvalitě podle EUROSTATem doporučené metodiky. V roce 2003 je možné prohlásit, že proces harmonizace byl splněn.

V některých oblastech statistiky (nejen environmentální) je obtížné docílit sběru dat v uspokojivém rozsahu a kvalitě již na národní úrovni. Zde pak nastupují legislativní nástroje EU. Konkrétně ve statistice životního prostředí se to týká údajů o odpadech a o výdajích na ochranu životního prostředí.

První problém vyřešilo Nařízení Rady č. 2150/2002 o statistice odpadů. Statistiku výdajů na ochranu životního prostředí posunul vpřed dodatek k Nařízení Rady č. 58/97 z roku 2002, do kterého byly zapracovány požadavky na ukazatele rozšiřující obraz o výdajích na ochranu životního prostředí v podnikatelské sféře. Nařízení ukládají členským státům EU provádět statistiku definovaných ukazatelů podle jednotných klasifikací a číselníků a dle doporučené metodiky. Všechny tyto aspekty směřují ke genezi mezinárodně porovnatelných údajů. V českých podmínkách zajišťuje plnění obou výše zmíněných Nařízeních Český statistický úřad. Jedná se o zjišťování produkce a způsobu nakládání a zneškodnění odpadů, úloha Odp 5-01. Ve druhém případě pak ČSÚ připravil nové šetření o výdajích na ochranu životního prostředí, které je poprvé zakotveno do Programu statistických zjišťování na rok 2003 a úloha nese označení ŽP 1-01.

Způsob a formát poskytování údajů o životním prostředí členskými zeměmi Evropské unie do EUROSTATu a OECD má svá pravidla a řád, který v současné době nalezl svou konkrétní podobu ve Společném dotazníku EUROSTAT/OECD o stavu životního prostředí (Joint EUROSTAT/OECD Questionnaire on the State of the Environment). Dotazník byl začátkem 80. let vyvinut původně v OECD (Environment Directorate) se sídlem v Paříži. Spoluprací EUROSTATu s OECD byl tento způsob během asi posledních deseti let dále postupně rozvinut, přičemž vyplňování dotazníku probíhá pravidelně jednou za dva roky. Každá oblast životního prostředí má svůj soubor (část), tj. ovzduší, voda, odpady, lesy, využití krajiny, živá příroda, hluk a výdaje na ochranu životního prostředí. Z praktického hlediska to představuje balíček MS Excel souborů, každý mívá obvykle 5 až 8 listů s podrobně členěnými tabulkami s pevným formátem a předepsanými ukazateli. Soubory jsou doplněny definicemi a popisy ukazatelů, případně metodickými instrukcemi pro správné vyplňování. Jak již bylo řečeno, dotazníková akce probíhá každý sudý rok na jaře a členské státy mají na vyplňování tabulek přibližně 3 měsíce. Dotazníkové soubory jsou uloženy na serveru EUROSTATu, kam mají vybraní pracovníci ČSÚ autorizovaný přístup. Ti si soubory stahují přes Internet a po vyplnění je tam zpět ukládají. Vše probíhá elektronicky.

Při rozsahu dotazníku a pestré paletě ukazatelů je nutné, aby se na vyplňování podíleli i odborníci z ministerstev a vědeckých ústavů. Koordinátorem vyplňování je ČSÚ, hlavními spolupracovníky jsou Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo zemědělství, Český hydrometeorologický ústav, Výzkumný ústav vodohospodářský TGM a některá pracoviště AV ČR.

Jeden z nejvýznamnějších výstupů v oblasti mezinárodní statistiky environmentálních dat, kde výsledky z dotazníkové akce EUROSTAT-OECD nacházejí své největší uplatnění je, „OECD Environmental Data Compendium“, které se publikuje každé dva roky v návaznosti na dvouletou periodicitu zmíněného dotazníku (naposledy v roce 2002). Oproti dotazníku však obsahuje navíc části věnované energetice, dopravě, průmyslu, zemědělství, rizikům a mezinárodním smlouvám. Je doplněno také o statistické údaje všeobecného charakteru (rozloha zemí, počet obyvatel, výše HDP a jeho struktura, spotřeba, mezinárodní rozvojová pomoc apod.). Toto kompendium je v současné době bezesporu nejvýznamnějším zdrojem mezinárodních statistických dat v oblasti životního prostředí, a to nejen co do množství údajů, ale i kvality. Vzhledem k tomu, že současná skupina států EU-15 je jen podmnožinou skupiny států OECD-30, slouží kompendium i jako velmi spolehlivý zdroj dat pro státy EU. Navíc obsahuje kompendium i předem vypočtené průměrné hodnoty údajů pro EU-15, OECD-30 a OECD Europe. U zavedených statistických šetření počínají časové řady velmi často již rokem 1980. V oblasti energetických statistik je pro životní prostředí významná i Mezinárodní energetická agentura rovněž se sídlem v Paříži (IEA – International Energy Agency) zalo-

žená v roce 1974 z iniciativy OECD, která publikuje velmi podrobné údaje, nejen o svých členských zemích (včetně ČR a států EU), ale i o ostatních zemích světa. Významným rysem aktivity OECD a IEA v oblasti produkce statistických údajů je fakt, že vzhledem k častým problémům vznikajících při použití původních národních dat pro mezinárodní srovnání, provádějí tyto dvě organizace statistické výpočty podle vlastních a jednotných metodik.

To vede samozřejmě ke zjištěním, že oficiální národní data nejsou často v souladu s daty publikovanými OECD a IEA. Tento fakt nemusí být nutně na závadu. Pokud se sleduje jen relativní mezinárodní porovnávání, což bývá nejčastější případ, je to naopak výhoda.

Další významnou institucí, která publikuje statistické údaje o zemích EU včetně celé Evropy, je Evropská agentura životního prostředí (EEA) se sídlem v Kodani. Tato organizace se soustředí především na publikace obsahující statistické údaje a další informace z nejrůznějších speciálních oblastí (např. data o stavu přízemního a stratosférického ozonu, o dopravě, biologické rozmanitosti, emisích skleníkových plynů, o množství produkovaných odpadů apod.). V souvislosti s konáním konferencí evropských ministrů životního prostředí (Dobříš, Sofie, Lucern, Aarhus, Kyjev) připravuje EEA každých několik let i obšírnější publikaci o stavu životního prostředí v Evropě v rámci tzv. pan-evropského procesu „Environment for Europe“, nazývaného také dobříšským procesem podle místa konání první konference v červnu 1991. Publikace je mimo textovou část vždy doplněna o velké množství statistických údajů, diagramů, grafů a tabulek.

ČR je v oblasti produkce statistických a dalších údajů týkajících se oblasti životního prostředí a jejich poskytování mezinárodním organizacím včetně sekretariátům mezinárodních smluv poměrně úspěšná. EUROSTAT vydává v rámci vyhodnocování odpovědí a validace dat žebříček stavu vyplnění dotazníků ze strany jednotlivých států. V roce 2002 při hodnocení provedeného bezprostředně po uzávěrce byla ČR na 4. místě v Evropě za Rakouskem, Maďarskem a Rumunskem. Po definitivním vyhodnocení, kdy EUROSTAT obdržel i pozdější odpovědi, ČR klesla se svými 44% vyplněných údajů na 6. místo. Nejlepší bylo Rakousko a Nizozemsko s 57% vyplněných údajů. Německo dokázalo poskytnout 36 % z požadovaného objemu dat, Francie 32%, Lucembursko a Itálie jen 25%. Míra response ČR by se měla v příštích letech ještě zvýšit. Předpokladem k tomu je nové statistické zjišťování výdajů na ochranu životního prostředí. Navíc aplikace nového „vodního“ zákona a příslušných vyhlášek poskytne další zdroj dat o vodním hospodářství. Obdobně prezentovalo na podzim 2002 výsledky nezávislého hodnocení států v oblasti poskytování environmentálních dat mezinárodním organizacím (včetně sekretariátům mezinárodních smluv) také EEA, které vzhledem k ČR dospělo ke zcela analogickým výsledkům jako EUROSTAT.

Závěrem lze konstatovat, že v oblasti statistiky životního prostředí ČR plní své závazky vůči EU a OECD velice

uspokojivě. V tomto směru patří ČR bezesporu k první třetině členských států.

*Alena Pražáková, Český statistický úřad
Erich Lippert, samostatné oddělení statistiky životního prostředí Ministerstva životního prostředí*

RÉSUMÉ

The article describes the present state of environmental statistics in the Czech Republic, especially the competencies of the Czech Statistical Office and of other central institutions in the country. Further a short description of EUROSTAT, the Statistical Office of the European Commission, is given together with the profile of its environmental statistical service. Mentioned are also the Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD), the International Energy Agency (IEA) and the European Environmental Agency (EEA) which accordingly play also

an important role in supplying environmental statistical data, especially at international level, which cover not only the present EU members but geographically practically the whole of Europe, and in the case of OECD and IEA even a broader area.

Special attention is given to the mechanism of environmental data collection and further to the transmission of these data from the Czech Republic to EUROSTAT (Unit F3) and to the OECD (Environment Directorate). The most important role has the biannual Joint EUROSTAT/OECD Questionnaire on the State of the Environment. Finally, results of the country evaluations are given, which were made independently by EUROSTAT and EEA, which confirm the good level of present environmental statistics in the Czech Republic in comparison with other EU and non-EU countries.

*Alena Pražáková, Czech Statistical Office
Erich Lippert, Department of the Environmental Statistics of the Ministry of the Environment*

Ministr životního prostředí Spolkové republiky Německo Tritin navštívil po povodních v srpnu 2002 Spolanu. Na snímku s ministrem Ambroskem při následující tiskové konferenci.

Foto archiv MŽP

UŽITEČNÉ KONTAKTY

INSTITUCE

Evropská komise
<http://www.europa.eu.int>
 Rada Evropské unie
<http://ue.eu.int>
 Předsednictví EU 2003
<http://www.ueitalia2003.it/EN/>
 Evropský parlament
<http://www.europarl.eu.int>
 Evropský soudní dvůr
<http://europa.eu.int/cj>
 Evropský účetní dvůr
<http://www.eca.eu.int>
 Evropský ombudsman
<http://www.euro-ombudsman.eu.int>
 Generální ředitelství Evropské komise
http://europa.eu.int/comm/dgs_en.htm
 Generální ředitelství pro životní prostředí
http://europa.eu.int/comm/dgs/environment/index_en.htm
 Rada Evropy
<http://www.coe.int>
 Hospodářský a sociální výbor
<http://www.esc.eu.int>
 Výbor regionů
<http://www.cor.eu.int>
 Evropská agentura pro životní prostředí
<http://www.eea.eu.int/>
 Síť inspekčních orgánů zemí Evropské unie pro oblast životního prostředí
<http://europa.eu.int/comm/environment/impel/>

FINANČNÍ INSTITUCE

Evropská centrální banka
<http://www.ecb.int>
 Evropská investiční banka
<http://eib.eu.int>
 Euro
<http://europa.eu.int/euro>

EVROPSKÁ UNIE A ČESKÁ REPUBLIKA

Stránka MZV ČR o EU
<http://www.euroskop.cz>
 Delegace EU v ČR
<http://www.evropska-unie.cz>
 Generální ředitelství pro rozšíření
http://europa.eu.int/comm/dgs/enlargement/index_en.htm

AGENTURY A PORADNÍ ORGÁNY

http://europa.eu.int/agencies/index_en.htm
 Eurostat
<http://www.europa.eu.int/comm/eurostat/Public/datashop/print-catalogue/EN?catalogue=Eurostat>
 Agenda 2000
http://europa.eu.int/comm/agenda2000/index_en.htm

NABÍDKY ZAMĚSTNÁNÍ V ES

http://europa.eu.int/geninfo/info/guide/index_en.htm#recruit

PUBLIKACE

<http://eur-op.eu.int/general/en/index.htm>
 Legislativa, smlouvy
<http://europa.eu.int/eur-lex>
 Official journal
<http://eur-op.eu.int/general/en/a3.htm>
 Dokumenty Evropských společenství
http://europa.eu.int/abc/off/index_en.htm
 Ministerstva životního prostředí

ČLENSKÉ ZEMĚ EU

Belgie
<http://www.environment.fgov.be/>
 Dánsko
<http://www.mim.dk/index.htm>
 Finsko
<http://www.vyh.fi/eng/moe/moe.html>
 Francie
<http://www.environnement.gouv.fr>
 Irsko
<http://www.environ.ie/doi/doihome.nsf?Open>
 Itálie
<http://www.minambiente.it>
 Luxemburg
<http://www.mev.etat.lu>
 Německo
<http://www.bmu.de/>
 Nizozemí
<http://www.vrom.nl/>
 Portugalsko
<http://www.min-agricultura.pt/>
 Rakousko
<http://www.lebensministerium.at/>

Řecko

<http://www.minenv.gr/>

Španělsko

<http://www.mma.es/>

Švédsko

http://miljo.regeringen.se/english/english_index.htm

Velká Británie

<http://www.defra.gov.uk/>

<http://www.ktm.hu/>

Malta

<http://www.mepa.org.mt>

Polsko

<http://www.mos.gov.pl>

Slovensko

<http://www.lifeenv.gov.sk/minis/>

Slovinsko

<http://www.sigov.si/mop>

NOVÉ ČLENSKÉ ZEMĚ

Česká republika

<http://www.env.cz>

Estonsko

<http://www.envir.ee/>

Kypr

http://www.pio.gov.cy/politics/biogs/minister_agriculture.htm

Litva

<http://www.am.lt/VI/>

Lotyšsko

<http://www.vidm.gov.lv/>

Maďarsko

ZEMĚ MIMO EU

Island

<http://www.stjr.is/interpro/umh/umh-english.nsf/pages/front>

Norsko

<http://odin.dep.no/md/engelsk/index-b-n-a.html>

Bulharsko

<http://chm.moew.government.bg/>

Rumunsko

<http://www.mappm.ro/>

Roman Diatka, odbor Evropské uni

RAKOUSKO A EVROPSKÁ UNIE – ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A JEHO PERSPEKTIVA

Rakousko bylo členem Evropského hospodářského prostoru („European Economic Area“ – EEA) ještě před svým vstupem do Evropské unie. Přístupová jednání byla proto podstatně odlišná od těch, která vedla Česká republika, jakož i ostatní nové či budoucí členské státy. Pojetí Evropského hospodářského prostoru v sobě zahrnuje převzetí většiny „proslulého“ *acquis communautaire* – směrnice, nařízení, rozhodnutí atd. Když začala naše přístupová jednání, většina *acquis*, kolem 90%, byla Rakouskem již implementována.

Výhodou členství v Evropském hospodářském prostoru bylo mnoho zkušeností z jednání s Evropskou komisí a dobrá spolupráce s jejím Generálním ředitelstvím pro životní prostředí, stejně tak jako blízké kontakty s jinými státy v rámci Evropské zóny volného obchodu (EFTA). Přístupová jednání se vedla paralelně s několika státy. Při jednáních s EEA jsme my členské státy EFTA museli úzce spolupracovat a zaujímat společné stanovisko. Je samozřejmé, že náležel společný jmenovatel bylo pro státy jako Rakousko, Švédsko, Lichtenštejnsko, Norsko, Finsko, Švýcarsko a Island bylo někdy složité, a to vzhledem k zeměpisným, historickým i kulturním odlišnostem. Byli jsme úspěšní a po několika málo letech Rakousko, Švédsko, Finsko a Norsko zahájily svá přístupová jednání (Norsko se nakonec nepřipojilo kvůli negativnímu výsledku referenda).

Naše národní pozice pro oblast životního prostředí byla jasná už od počátku jednání: převzít ty části evropské legislativy, které jsou přísnější než rakouské normy, a udržet si ty rakouské normy, které jsou přísnější než evropská legislativa.

Už tradičně jsme měly přísnější standardy v oblastech souvisejících s průmyslovými podniky. Tyto normy byly s evropskou legislativou kompatibilní, protože v souladu se Smlouvou Evropská unie definuje minimální standardy pro životní prostředí, přičemž členským státům je umožněno mít přísnější vnitrostátní normy, které jsou slučitelné s evropskou legislativou. Není povoleno, aby národní standardy narušovaly společný trh nebo vytvářely výhody pro tuzemské podniky.

Přísnější normy jsme také měli pro určité výrobky v oblasti chemických látek, motorových vozidel a odpadů (baterie, kadmium, obsah síry v pohonných látkách, etiketování, klasifikace 50 nebezpečných látek, benzen, organické složky v čistidlech atd.). Z povahy věci mohou státy s těmito produkty obchodovat, a proto Smlouvy předvírají buď harmonizovanou legislativu nebo vzájemné uznání těchto produktů, které nejsou regulovány.

Dle mého názoru je důležité zmínit, že životní prostředí hrálo při našich diskusích o členství v Evropské unii významnou roli. Rakušané se už po desetiletí zajímají o pro-

blematiku životního prostředí a jejich povědomí o problematice životního prostředí je na vysoké úrovni. I z tohoto důvodu bylo pro vládu důležité nesnižovat vyšší standardy kvůli přístupu k Evropské unii. Cítili jsme, že by bylo velmi složité vysvětlit, proč kadmium je zakázané pro svou nebezpečnost a o několik let později je dovolené, protože chceme vstoupit do EU. Ostatní státy EFTA se nacházely v podobné pozici; společně jsme bojovali o to, abychom naše standardy udrželi.

Nakonec jsme dosáhli, kromě velmi málo přechodných období a technických adaptací, takzvaného „horizontálního řešení“. To nám umožnilo, stejně tak jako Švédsku a Finsku, udržet si během 4 let některé vyšší standardy, a Evropskou unii zavázalo využít tento čas k revizi vlastní legislativy společně s revizí legislativy nových členských států. Všechny problematické otázky byly nakonec vyřešeny přijatelným způsobem – až na obsah kadmia v umělých hnojivech, kde byla prodloužena lhůta pro transpozici, protože se ukázalo, že členské státy potřebují mnohem více dat k rozhodnutí, zda jsou mezní hodnoty nutné či nikoli.

Otázka výhod a nevýhod připojení se k Evropské unii byla v Rakousku rozsáhle diskutována. Po několika letech členství jsem stále toho názoru, že výhodou je zapojení se do rozhodování, nevýhodou pak je nižší stupeň svobody při schvalování vnitrostátní legislativy. Pevně věřím, že je pro životní prostředí lepší mít přísné standardy ve všech členských státech Evropské unie s 370 miliony spotřebitelů, než mít standardy sice přísnější, avšak jen pro 8 milionů lidí. A pro ekonomické subjekty je to také samozřejmě jednodušší.

Na ministerstvu životního prostředí pracuji mnoho let; chci přispět k vysoké kvalitě životního prostředí i vysoké kvalitě života v mé zemi, k udržitelnému rozvoji, kde se ekonomika a životní prostředí podporují navzájem berouce přitom na zřetel sociální dimenzi a příští generace. Myslím si, že nejlepší cestou jak k tomuto cíli přispět, je snažit se ovlivňovat evropskou legislativu.

Po 8 letech členství v Evropské unii a našem prvním předsednictví v roce 1998 máme určité znalosti o institucích, rozhodování, formálních i neformálních zvyklostech vytváření politiky Evropské unie.

Domnívám se, že znát velmi dobře instituce je nanejvýš důležité. Všechny z nich – Evropská komise, Rada EU, Evropský parlament – jsou důležité, ale každá z nich ne ve stejné fázi. Právě proto je znalost jejich odlišných rolí tak zásadní. Je to jen Komise, která může iniciovat nový legislativní návrh, avšak Rada EU není právně zavázána tento návrh přijmout a zařadit ho do své agendy. Evropský parlament hraje důležitou úlohu v rámci procedury spolurozhodování, ale prostor pro první čtení není omezen žádným časovým limitem apod.

Ostatní účastníci, kteří se podílejí na legislativním procesu, hrají také důležitou úlohu. Na jedné straně nevládní organizace a průmysl se silnější pozicí se snaží ovlivnit všechny instituce – lobování je v Bruselu samostatný „business“, do kterého jsou zapojeny tisíce lidí. Na druhé straně se participace stává módní a Komise sama zve tyto účastníky, aby se zapojili do konzultací o budoucí legislativě. Třebaže nejde o formální jednání, je nezbytné, aby členské státy byly do těchto procesů zapojeny.

Někdo by mohl říci, že místo pro členské státy je v Radě EU, a že by proto neměly intervenovat do legislativního procesu v rámci Komise. Osobně si myslím, že tento názor je mylný. Legislativní návrh Komise je důležitý a může být velmi obtížné jeho obsah změnit během legislativního procesu v rámci Rady EU – buď z toho důvodu, že se nenajde kvalifikovaná většina států mající stejný názor nebo proto, že Komise se změnami ve svém návrhu nesouhlasí a Rada EU není s to hlasovat proti Komisi jednomyslně. Právě proto je angažovanost v legislativní fázi v rámci Komise tak zásadní.

Pro většinu členských států, včetně Rakouska, je nemožné sledovat se stejnou intenzitou každou část budoucí legislativy. Soustředit se na ty budoucí návrhy, které jsou v národním zájmu daného státu, může být užitečné.

Tak či onak je bezpodmínečně nutné, aby na ministerstvu životního prostředí existovala silná koordinace záležitostí souvisejících s Evropskou unií při sledování těchto procesů. Dále je nutné mít v expertních odděleních odborníky, kteří jsou dobře obeznámeni s legislativou a institucemi EU, aby se mohli účastnit pracovních skupin a také navázat osobní kontakty s Komisí i ostatními členskými státy. Věřím, že osobní kontakty jsou velmi důležité pro včasné získávání zpráv, pro výměnu názorů a informací, i pro seznámení ostatních účastníků se svou národní pozicí.

Ale zpět k legislativnímu procesu v rámci Komise, k neformální části „hry“, kde probíhají konzultace s ostatními účastníky legislativního procesu. Vychází otázka, zda by stát v tomto stádiu legislativního procesu měl fungovat na bázi koordinovaných pozicí nebo ne, anebo zda by měl být závislý na své kultuře a odlišovat se tak od druhého státu. Rakousko má tradici koordinace, kde jsou zahrnuta všechna ministerstva, sociální partneři (komory obchodní, odborové, zemědělské a federace průmyslníků), spolkové země a stále více nevládní organizace.

Skutečnost, že Evropskou unií tvoří státy, které jsou v mnoha ohledech odlišné, a to nejen pro své vnitřní uspořádání, vede k tomu, že evropská legislativa někdy vyhovuje více jednomu státu, jindy zase druhému. Tak či onak je nanejvýš důležité být velmi opatrní na to, aby budoucí legislativa do národních systémů a vnitrostátní správy nějakým způsobem zapadla. Jsem přesvědčená o tom, že cílem acqui-

is není produkování papírů, ale chránit naše životní prostředí a zlepšovat jeho kvalitu. Právě proto by měla být členským státům dána v implementaci – to, co je myšleno za směrnicemi, – určitá národní svoboda. Od doby připojení se k Evropské unii jsme zažili několik žalob a postihů pro porušení povinností ze strany členského státu – většinou ne kvůli neimplementování podstaty evropské legislativy, ale kvůli formálním požadavkům.

Na závěr bych ráda uvedla, že být členem Evropské unie je pro menší státy, jako jsou Rakousko a Česká republika, výhodou. Už nyní je „Patnáctka Evropské unie“ vlivným partnerem v celosvětovém měřítku a „Evropská pětadvacítka“ bude partnerem ještě důležitějším. Domnívám se, že je důležité spolupracovat a nacházet společná řešení, a to nejen z pohledu životního prostředí a udržitelného rozvoje.

Elisabeth Freytag-ová, ředitelka odboru Evropské unie Ministerstva zemědělství, lesnictví, životního prostředí a vodního hospodářství Rakouska

RESUMÉ:

Austria was a member of the European Economic Area (EEA) before joining the EU. Most of the *acquis* – around 90% – was implemented in Austria when we started the accession negotiations. Already from the beginning the position in the field of the environment was clear: to take over those pieces of EU legislation that are stricter than Austrian rules and to keep those Austrian rules that are stricter than the EU legislation.

The question of advantages and disadvantages of joining the EU was discussed extensively in Austria. After some years of membership the advantage is the participation in the decision-making and the disadvantage is the smaller degree of freedom to pass national legislation for products.

It is of utmost importance to know the EU institutions very well. Each of the players – the European Commission, the Council, the Parliament – is important – but not each one at the same stage. Therefore a sound knowledge of the different roles is crucial.

Being a member of the EU is an advantage for the smaller countries like Austria and the Czech Republic. The EU-15 has been already a global player, the EU-25 will be an even more important global player. From the point of view of environment and sustainable development it is necessary to co-operate and to find common solutions.

Elisabeth Freytag, Director of the Department of the European Union, Federal Ministry of Agriculture, Forestry, Environment and Water Management of Austria